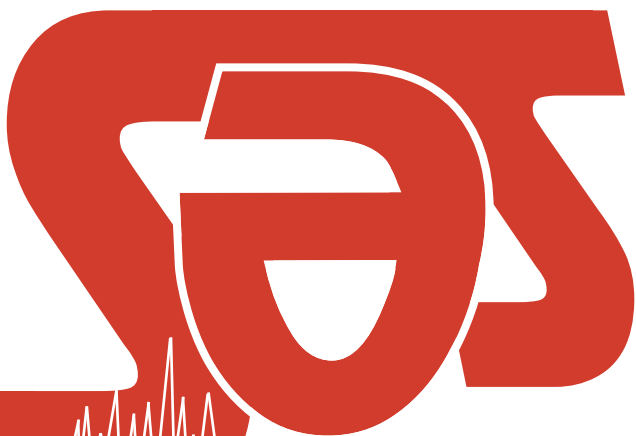

"SƏS" qəzeti mənim üçün ən əziz qəzetdir

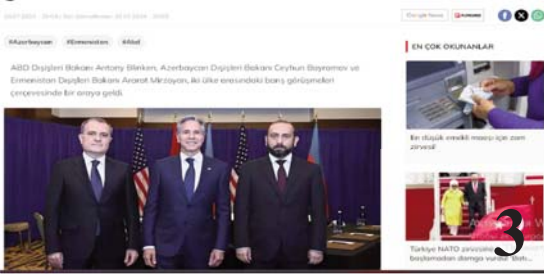
№ 122 (7047)

12 iyul 2024-cü il.
Qiyməti 60 qəpik

Türkiyə mediası: Azərbaycan və Ermənistan XİN başçılarının görüşü sülhə doğru tarixi addımdır

Azərbaycan və Ermənistan bəylikləri ABD'de bir araya geldi

Dostluğun, qardaşlığın və etibarın təntənəsi!

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev Pakistan İslam Respublikasında dövlət səfərindədir

Şərəfsiz sonluqla qarşılaşan UĞURSUZ MARİONET

Zəfərin bir addımlığında - Tovuz döyüşləri

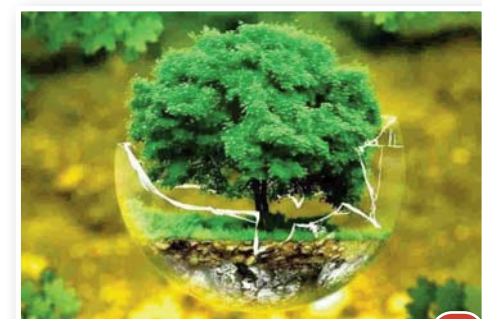
12

"Növbədən kənar seçkilər islahatların davamıdır"

14

Dünyanın meşə sahəsi azalır

10

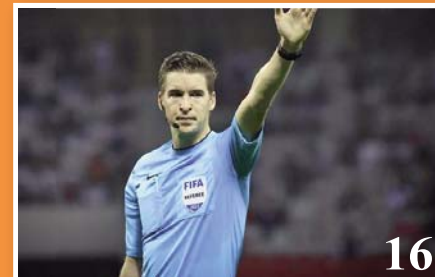
7

"Boykot"çular özlərini tələyə saldılar

14

AVRO-2024-ün final matçını bu hakim idarə edəcək

16

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev iyulun 11-də Pakistan İslam Respublikasına dövlət səfərinə gəlib. Azərbaycan Prezidentinə xüsusi hörmət əlaməti olaraq dövlətimizin başçısının təyyarəsini Pakistanın hava məkanında bu ölkənin Hərbi Hava Qüvvələrinin qırcı təyyarələri qarşılıb və ənənədək müşayiət edib.

Hər iki ölkənin Dövlət bayraqlarının dalğalandığı Pakistan Hərbi Hava Qüvvələrinin Nur Xan bazasında Prezident İlham Əliyevi Pakistan İslam Respublikasının Baş naziri Məhəmməd Şahbaz Şərif qarşılıb. Sonra Azərbaycan Prezidenti və Pakistanın Baş naziri görüşüblər.

Pakistan İslam Respublikasında dövlət səfərində olan Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin iyulun 11-də İslamabadda rəsmi qarşılama mərasimi keçirilib. Pakistan İslam Respublikasının Baş naziri Məhəmməd Şahbaz Şərif Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevi qarşılıb.

Daha sonra İslamabadda Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin Pakistan İslam Respublikasının Baş naziri Məhəmməd Şahbaz Şərif ilə əvvəlcə məhdud tərkibdə, sonra isə geniş tərkibdə görüşü olub.

Dünən İslamabadda Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və Pakistan İslam Respublikasının Baş naziri Məhəmməd Şahbaz Şərif mətbuata bəyanatlarla çıxış ediblər.

İslamabadda Azərbaycan ilə Pakistan arasında imzalanmış sənədlərin Azərbaycan

Dostluğun, qardaşlığın və etibarın təntənəsi!

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev Pakistan İslam Respublikasında dövlət səfərindədir

rici işlər nazirinin müavini Samir Şərifov mübadilə etdilər.

"Azərbaycan Respublikasının Rəqəmsal İnkişaf və Nəqliyyat Nazirliyi ilə Pakistan İslam Respublikasının İnformasiya Texnologiyaları və Telekommunikasiya Nazirliyi arasında informasiya və kommunikasiya texnologiyaları sahəsində əməkdaşlıq haqqında Anlaşma Memorandumu"nu Pakistanın informasiya texnologiyaları və telekommunikasiya naziri xanım Şəza Fatima Xavaca və Azərbaycanın rəqəmsal inkişaf və nəqliyyat naziri Rəşad Nəbiyev mübadilə etdilər.

"Azərbaycan Televiziya və Radio Veriləşləri" Qapalı Səhmdar Cəmiyyəti ilə Pakistan İslam Respublikasının "Pakistan Televiziya Korporasiyası" MMC arasında əməkdaşlığa dair Anlaşma Memorandumu"nu "Pakistan Televiziya Korporasiyası" MMC-nin sədri xanım Şahera Şahid və Azərbaycanın Pakistandakı səfiri Xəzər Fərhədov mübadilə etdilər.

Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin və Pakistan İslam Respublikasının Baş naziri Məhəmməd Şahbaz Şərifin iştirakı ilə mübadiləsi mərasimi olub. "Azərbaycan Respublikasının Xarici İşlər Nazirliyi ilə Pakistan İslam Respublikasının Xarici İşlər Nazirliyi arasında konsulluq sahəsində əməkdaşlıq haqqında Anlaşma Memorandumu"nu Pakistanın Baş nazirinin müavini, xarici işlər naziri Mohammad İshaq Dar və Azərbaycanın xarici işlər nazirinin müavini Samir Şərifov mübadilə etdilər.

"Azərbaycan Respublikası Hökuməti ilə Pakistan İslam Respublikası Hökuməti arasında tranzit ticarət haqqında Saziş"i Pakistanın kommersiya naziri Cam Kamal Xan və Azərbaycanın rəqəmsal inkişaf və nəqliyyat naziri Rəşad Nəbiyev mübadilə etdilər.

"Azərbaycan Respublikası Hökuməti ilə Pakistan İslam Respublikası Hökuməti arasında preferensial ticarət Saziş"ni Pakista-

nın kommersiya naziri Cam Kamal Xan və Azərbaycanın iqtisadiyyat nazirinin müavini Sahib Məmmədov mübadilə etdilər. "Azərbaycan Respublikasının İqtisadiyyat Nazirliyi ilə Pakistan İslam Respublikasının Kommunikasiyalar və Özəlləşdirmə Nazirliyi arasında dövlət əmlakının özəlləşdirilməsi sahəsində əməkdaşlıq haqqında Anlaşma Memorandumu"nu Pakistanın kommunikasiyalar və özəlləşdirmə naziri Abdul Alim Xan və Azərbaycanın iqtisadiyyat nazirinin müavini Sahib Məmmədov mübadilə etdilər.

"Azərbaycan Respublikasının Ədliyyə Nazirliyi ilə Pakistan İslam Respublikasının Hüquq və Ədliyyə Nazirliyi arasında Əməkdaşlıq Memorandumu"nu Pakistanın hüquq

və ədliyyə naziri Azam Nazir Tarar və Azərbaycanın müdafiə sənayesi naziri Vüqar Mustafayev mübadilə etdilər.

"Azərbaycan Respublikası Hökuməti ilə Pakistan İslam Respublikası Hökuməti arasında mineral ehtiyatlar və geologiya sahəsində əməkdaşlıq haqqında Anlaşma Memorandumu"nu Pakistanın energetika naziri Musadik Masud Malik və Azərbaycanın energetika naziri Perviz Şahbazov mübadilə etdilər.

"Azərbaycan Respublikasının Mədəniyyət Nazirliyi ilə Pakistan İslam Respublikasının Milli İrs və Mədəniyyət İdarəsi arasında 2024-2029-cu illər üzrə mədəni mübadilə Proqramı"nı Pakistanın milli irs və mədəniyyət naziri Ataullah Tarar və Azərbaycanın xa-

"Azərbaycan Respublikası Hökuməti ilə Pakistan İslam Respublikası Hökuməti arasında elmi və texnoloji əməkdaşlıq haqqında Saziş"i Pakistanın Elm və Texnologiya Nazirliyinin katibi Ali Tahir və Azərbaycanın rəqəmsal inkişaf və nəqliyyat naziri Rəşad Nəbiyev mübadilə etdilər.

"Azərbaycan Respublikası Hökuməti ilə Pakistan İslam Respublikası Hökuməti arasında turizm sahəsində əməkdaşlıq haqqında Saziş"i Pakistanın Əyalətlərarası Əlaqələndirmə Nazirliyinin katibi Nadim İrşad Kəyani və Azərbaycanın müdafiə sənayesi naziri Vüqar Mustafayev mübadilə etdilər.

"Azərbaycan Respublikası Hökuməti ilə Pakistan İslam Respublikası Hökuməti arasında hava əlaqəsi haqqında Saziş"i Pakistanın Aviasiya Nazirliyinin katibi Saif Ancum və Azərbaycanın rəqəmsal inkişaf və nəqliyyat naziri Rəşad Nəbiyev mübadilə etdilər.

Ardı səh. 3

Əvvəli səh. 2

"Bakı şəhəri (Azərbaycan Respublikası) ilə İslamabad şəhəri (Pakistan İslam Respublikası) arasında qardaşlaşma əlaqələrinin qurulması haqqında Anlaşma Memorandumu"nu İslamabad Paytaxt Korporasiyasının rəhbəri Muhammad Ali Randhava və Bakı Şəhər İcra Hakimiyyətinin başçısı Eldar Əzizov mübadilə etdilər.

"Azərbaycan Respublikasının Kiçik və Orta Biznesin İnkişafı Agentliyi ilə Pakistan İslam Respublikasının Kiçik və Orta Sahibkarlığın İnkişafı İdarəsi arasında Anlaşma Memorandumu"nu Pakistanın Kiçik və Orta Sahibkarlığın İnkişafı İdarəsinin baş icraçı direktoru Sokrat Aman Rana və Azərbaycanın iqtisadiyyat nazirinin müavini Sahib Məmmədov mübadilə etdilər.

"Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutu ilə Pakistan Ədəbiyyat Akademiyası arasında Anlaşma Memorandumu"nu Pa-

kistanın Ədəbiyyat Akademiyasının sədri xanım Naciba Arif və Azərbaycanın Pakistandakı səfiri Xəzər Fərhadov mübadilə etdilər.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev iyulun 11-də İslama-

badda milli abidəni ziyarət edib. Azərbaycanın və Pakistanın Dövlət bayraqlarının dalğalandığı meydanda Prezident İlham Əliyevin şərəfinə fəxri qarovul dəstəsi düzülüb. Dövlətimizin başçısı milli abidənin önünə əkilil qoydu. Sonra "Fatihə"

sürəsi oxundu.

Qeyd edək ki, Pakistan xalqının milli birliyini təcəssüm etdirən bu abidənin inşasına 2004-cü ildə başlanılıb. Zəngin Moğol memarlıq üslubunda yaradılan abidənin 2007-ci il martın 23-də açılışı olub.

Dostluğun, qardaşlığın və etibarın təntənəsi!

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev Pakistan İslam Respublikasında dövlət səfərindədir

Türkiyə mediası: Azərbaycan və Ermənistan XİN başçılarının görüşü sülhə doğru tarixi addımdır

Türkiyənin aparıcı elektron və çap mediası, eləcə də telekanalları Azərbaycan və Ermənistan xarici işlər nazirlərinin Vaşinqtonda keçirilən görüşü barədə ictimaiyyətə ətraflı məlumat veriblər. Qardaş ölkənin media strukturları NATO sammiti çərçivəsində ABŞ-ın dövlət katibi Antoni Blinkenin təşəbbüsü və iştirakı ilə Ceyhun Bayramov və Ararat Mirzoyan arasında aparılan danışıqların sülh gündəliyinə diqqət yetiriblər.

Xəbərlərdə Azərbaycan və

Ermənistan arasında sülh sazişinin bağlanması və dövlətlərarası münasibətlərin qurulması istiqamətində irəliləyişlərə diqqət yetirilən xarici işlər nazirlərinin görüşünün yekunlarına dair Bəyənətdən sitatlar da yer alıb.

Türkiyə mediası Vaşinqtonda aparılan danışıqları Cənubi Qafqazda "sülhə doğru tarixi addım" adlandırıb. Materiallarda ABŞ dövlət katibinin regionda sülhün bərqərar olması perspektivləri ilə bağlı mövqeyi də təqdim edilib.

Böyük tərəqqi yolu keçən və Zəfər qazanan Azərbaycan beynəlxalq münasibətləri, diplomatik əlaqələri də uğurla inkişaf etdirir. Tarixi qədim İpək yolu üzərində yerləşən Azərbaycan Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə bu gün dünyada Cənubi Qafqazın lider ölkəsi kimi tanınır və beynəlxalq arenada etibarlı tərəfdaş kimi qəbul edilir. Qarşılıqlı etimada əsaslanan münasibətlər, sıx təmaslar, dövlət başçısının dünya ölkələrinə səfərləri, imzalanan sənədlər və s. dövlətlərarası münasibətlərin dinamik inkişafına, keyfiyyətə yeni mərhələyə yüksəlib. Müasir dünyamızda dövlətlər arasında münasibətlərin yaranması, əməkdaşlığın möhkəmlənməsi, dünya birliyinin inkişafı sahəsində məqsədlərə birgə nail olması əsas məsələlərdən biri olaraq diqqətdədir. Azərbaycan Prezidenti Cənab İlham Əliyevin həyata keçirdiyi siyasət nəticəsində ölkəmizlə dünya dövlətləri arasında münasibətlər daha da sıxlaşır, iqtisadi, mədəni, siyasi münasibətlər müstəvisində uğurlar əldə olunur.

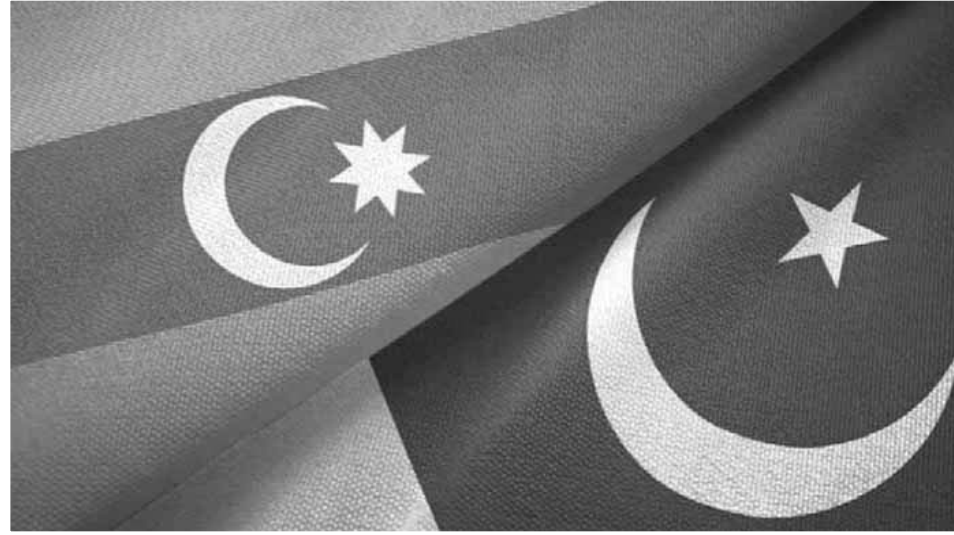
İKİTƏRƏFLİ VƏ ÇOXTƏRƏFLİ PLATFORMALARDA DƏSTƏK

Dünyanın bir çox ölkələri ilə yanaşı, Azərbaycanla Pakistan arasında əlaqələr də yüksələn bir xətlə inkişafdadır. Hər iki ölkə həm ikitərəfli, həm də çoxtərəfli platformalarda bir-birinə daim dəstək göstərir və əlaqələr bütün sahələrdə sürətlə inkişaf edir. Dövlətlərarası münasibətlərin qısa tarixi dövrünə nəzər salsaq görərik ki, Pakistan Azərbaycanın müstəqilliyini tanıyan, onunla diplomatik əlaqələr yaradan və Azərbaycanda səfirliyini açan ilk müsəlman dövlətlərindən biridir. Bakıda Pakistanın, İslamabada isə Azərbaycanın daimi nümayəndəliyi açılmışdır. Pakistan və Azərbaycan arasında əlaqələr siyasi, iqtisadi, təhlükəsizlik, mədəniyyət, müdafiə və digər sahələri əhatə edir. Hər iki ölkə bir-birinə sıx dostluq əlaqələri ilə bağlıdır. Hərbi, hərbi-texniki, hərbi-təhsil və digər sahələrdə əməkdaşlıq xalqlar arasında ənənəvi dostluq və qarşılıqlı etimadın təzahürüdür. 1995-ci ilin oktyabrında Pakistan Prezidenti Sərdar Faruk Əhməd Xan Leqari Azərbaycanda rəsmi səfərdə olub. Səfər çərçivəsində iki ölkə arasında bir sıra sənədlər, o cümlədən, Azərbaycan Respublikası Hökuməti ilə Pakistan İslam Respublikası Hökuməti arasında Azərbaycan-Pakistan Birgə Komissiyasının yaradılması haqqında Protokol imzalanıb, "Azərbaycan Respublikası və Pakistan İslam Respublikası arasında Əməkdaşlıq haqqında Müqavilə" bağlanıb. 9 aprel 1996-cı ildə isə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Heydər Əliyev Pakistanda rəsmi səfərdə olub. İki ölkə arasında münasibətlərin inkişafına xüsusi təkan verən bu görüşdə bir sıra sənədlər imzalanıb. Ulu Öndər Heydər Əliyev bildirirdi ki, Pakistan dövləti Ermənistanın Azərbaycana qarşı hərbi təcavüzünü daim pisləyib. Ermənistanı bir təcavüzkar kimi ittiham edib. BMT-nin Təhlükəsizlik Şurasında bu məsələ müzakirə edilərkən Pakistanın nümayəndəsi Azərbaycana çox ədalətli münasibət göstərmiş və yardım edib. Vurğulamaq yerinə düşər ki, 1993-cü il aprelin 30-da Ermənistan - Azərbaycan Dağlıq Qarabağ münaqişəsi ilə bağlı BMT TŞ-nin 822 sayılı qətnaməsinin qəbul edildiyi iclasda Pakistan sədrlik edib.

Ulu Öndərin siyasi kursunun uğurla davam etdirən Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev Pakistanla münasibətlərin inkişaf etdirilməsinə daim diqqətlə yanaşır. Qarşılıqlı əlaqələrin davamı olaraq 2004-cü il iyulun 8-də Pakistan İslam Respublikasının Prezidenti Pərviz Məşərrəfin Azərbaycana rəsmi səfəri olub. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevlə Pakistan Prezidenti Pərviz Məşərrəfin görüşü zamanı iki ölkə arasındakı münasibətlərin inkişaf perspektivləri müzakirə olunub, narkotik vasitələrin və psixotrop maddələrin qanunsuz dövriyyəsinə qarşı mübarizə haqqında, beynəlxalq terrorçuluq, turizm, gömrük

Azərbaycan-Pakistan strateji münasibətlərində yeni mərhələ

Prezident İlham Əliyev: "Bizim üçün Pakistan dünyada ən yaxın müttəfiq ölkələrdəndir və biz tərəfdaşlığımızın daha da gücləndirilməsini istəyirik"

iş sahəsində hökumətlərarası saziş, həmçinin, Azərbaycan Respublikası və Pakistan İslam Respublikası arasında Birgə Bəyannamə imzalanıb. Prezident Pərviz Məşərrəf Ermənistanın Azərbaycan torpaqlarını işğal nəticəsində yaranmış Qarabağ münaqişəsində Azərbaycanın mövqeyini müdafiə etdiyini qəti şəkildə bildirib. Qardaş ölkə Qarabağ münaqişəsi ilə bağlı öz qəti mövqeyini hər zaman ifadə edib. Azərbaycana dəstək vermək və həmrəylik nümayiş etdirməklə Ermənistanla diplomatik əlaqələr qurmayıb, onu bir dövlət kimi tanımayıb. Pakistan Senatının Xarici Əlaqələr Komitəsi Azərbaycana dəstəyini möhkəmləndirmək üçün Xocalı faciəsinə genosid kimi tanımışdır.

MÜDAFİƏ VƏ HƏRBI SAHƏDƏ ƏMƏKDAŞLIQ

2005-ci il aprelin 12-də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev Pakistanla 2 günlük rəsmi səfər edib. Səfər çərçivəsində ölkələrarası münasibətlər müzakirə olunub, nəqliyyat, informasiya və kommunikasiya, aviasiya, mədəniyyət, maliyyə və təhsil sahəsində 6 əməkdaşlıq sazişi imzalanıb. Keçirilən görüşlər, imzalanan bu və ya digər sənədlər Azərbaycan ilə Pakistan arasında əməkdaşlığın davamlı olduğunu göstərir. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev bildirib ki, bizim üçün Pakistan dünyada ən yaxın müttəfiq ölkələrdəndir və biz tərəfdaşlığımızın daha da gücləndirilməsini istəyirik. Azərbaycan hər zaman Pakistanın mövqeyini dəstəkləyib. Azərbaycanın qardaş ölkə ilə əməkdaşlığında hərbi siyasi amil də hər zaman mühüm rol oynayır. Bu cəhətdən Azərbaycan Respublikası ilə Pakistan İslam Respublikası arasında 2002-ci ildə imzalanan müdafiə və hərbi sahədə əməkdaşlıq haqqında sazişdə hər iki ölkənin hərbi-siyasi sahədə tərəfdaşlığının prioritet istiqamətləri əks olunub. Prezident İlham Əliyev Pakistanla əlaqələrin inkişafına xüsusi önəm verir və ölkənin ali siyasi rəhbərliyi ilə qarşılıqlı inam və etimada əsaslanan yüksək səviyyəli münasibətlər saxlayır. Bu da ölkələrimiz arasında ikitərəfli münasibətlərin inkişaf dinamikasına mühüm təkan verir və müxtəlif sahələrdə əməkdaşlığın genişlənməsində xüsusi rol oynayır.

İQTİSADI-TİCARƏT ƏLAQƏLƏRİ GENİŞLƏNİB

2023-cü ilin iyulunda Pakistan Baş naziri Məhəmməd Şahbaz Şərifin iştirakı ilə Lahorda "Azərbaycan Respublikasının "SO-

CAR Trading" şirkəti ilə Pakistan "LNG Limited" şirkəti arasında LNG yüklərinin alqı-satqısı haqqında Çərçivə Müqaviləsi"nin imzalanma mərasimi keçirilib. 2023-cü ildə iki ölkə arasında ticarət dövriyyəsinin həcmi 27 milyon ABŞ dolları təşkil edib. Pakistan tərəfi Azərbaycan şirkətlərinin bu ölkəyə sərmayə qoymasında çox maraqlıdır. Hazırda Azərbaycanda 3600-dən çox Pakistan şirkəti qeydiyyatda alınmışdır və onlar sənaye, kənd təsərrüfatı, tikinti, ticarət, nəqliyyat və xidmət sahələrində aktiv fəaliyyət göstərir. Pakistan şirkətləri işğaldan azad edilmiş ərazilərdə yenidənqurma və bərpa işlərində iştirak üçün də müraciət ediblər. Azərbaycan Pakistan ilə iqtisadi-ticarət əlaqələrinin genişləndirilməsini vacib hesab edir. Prezident İlham Əliyevin tapşırığı ilə, Pakistan-dan idxal olunan düyü məhsullarının idxal rüsumu birtərəfli güzəşt tətbiq edilməklə 2027-ci il dekabrın 31-dək 15 faizdən 0 faizə endirilib.

STRATEJİ TƏRƏFDAŞLIQ HAQQINDA BİRGƏ BƏYANNAMƏ

Dövlətimizin başçısının 2005-ci il aprelin 12-13-də Pakistanla rəsmi səfəri, eləcə də 2017-ci il 28 fevral-1 mart tarixlərində İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatının 13-cü Zirvə toplantısında iştirak etmək üçün dost ölkəyə işgüzar səfəri ikitərəfli əlaqələrdə yeni səhifə açılıb, əməkdaşlığın yeni inkişaf perspektivlərini müəyyənləşdirib. Pakistan İslam Respublikası Prezidentinin 2015-ci ildə Azərbaycana rəsmi, 2019-cu ildə işgüzar səfərləri və dost ölkənin Baş nazirinin 2016-cı və 2023-cü illərdə rəsmi səfərləri Azərbaycan-Pakistan əlaqələrini daha da möhkəmləndirib, qarşılıqlı əməkdaşlığın müxtəlif sahələr üzrə inkişafına mühüm töhfə verib. 2015-ci il martın 11-14-də Pakistan İslam Respublikasının Prezidenti Məmnun Hüseynin Azərbaycana rəsmi səfəri zamanı imzalanan "Azərbaycan Respublikası ilə Pakistan İslam Respublikası arasında strateji tərəfdaşlıq haqqında Birgə Bəyannamə" ölkələrimiz arasında dostluq və qardaşlıq münasibətlərinin inkişafına böyük töhfə verib.

Pakistan həmişə Azərbaycanın yanında və Azərbaycana qardaş və dost ölkədir və bu münasibət qarşılıqlıdır. Ermənistanın Azərbaycana qarşı təcavüz və tərribatları, günahsız insanlara qarşı hücumları Pakistan xalqı, dövləti tərəfindən daim pislənilmişdir. Azərbaycan-Pakistan dostluğu əbədidir və sarsılmazdır. 2020-ci ilin 27 sentyabr tarixində ölkəmizdə Vətən müharibəsi başlayanda

Pakistan xalqı Azərbaycana dəstək nümayiş etdirdi və bizim yanımızda olduqlarını nümayiş etdirdilər. Ermənistanın Azərbaycana qarşı təcavüzünə, terrorçuluğuna, mülki insanlara qarşı hücumlarına Pakistan da hər zaman mövqeyini bildirdi. Azərbaycana dəstək nümayiş etdirərək yanımızda oldu. Bu dəstək xalqımız tərəfindən çox böyük rəğbət və sevgi ilə qarşılandı, şəhər və kəndlərimizdə Azərbaycan bayrağı ilə yanaşı, Türkiyə və Pakistan bayraqları da dalğalandırıldı.

Pakistan dövləti Azərbaycanın ədalətli mövqeyini bütün səviyyələrdə, o cümlədən beynəlxalq təşkilatlarda dəstəkləyib, ölkəmizə maddi və mənəvi dəstək olub. Təbii ki, bu münasibət dövlətlərimiz arasında əlaqələrin inkişafından, dostluq və səmimi qardaşlıq münasibətlərindən qaynaqlanır

PAKİSTANDA SİLSİLƏ HUMANİTAR YARDIMLAR PROQRAMI

Millət və dövlət maraqları baxımından, müstəsna əhəmiyyətə malik bir sıra layihələri uğurla gerçəkləşdirərək cəmiyyətdə mərhəmət və xeyirxahlığın ali ünvanına çevrilmiş Heydər Əliyev Fondunun qarşıya qoyduğu hər bir xoş məram, ilk növbədə, Ümummilli Lider Heydər Əliyevin ali ideallarını özündə ehtiva edir. Firavanlığı yaratmaq, həyat tərzində sağlam mühihi formalaşdırmaq, insanların fiziki sağlamlığına diqqət yetirmək, sülhün, əmin-amanlığın çarçısına çevrilmək və s. fondun məqsədi olaraq, özünü bürüzə verir. İctimai, mesənətliq və xeyriyyəçilik əməlləri, xalqlar arasında dostluğun möhkəmlənməsi, sivilizasiyalararası dialoq daxil olmaqla, müxtəlif sahələrdə genişmiqyaslı və fədakar fəaliyyət, qayğıya ehtiyacı olan uşaqlara, təhsilə diqqət və s. Azərbaycan Respublikasının Birinci vitse-prezidenti, Azərbaycanın Birinci Xanımı, Heydər Əliyev Fondunun prezidenti Mehriban xanım Əliyevanın humanizm prinsiplərindən yararlanır. Onu da vurğulayaq ki, Heydər Əliyev Fondunun təşəbbüsü ilə həyata keçirilən layihələr ölkələr arasında əməkdaşlığın inkişafında əhəmiyyəti ilə seçilir. Bu gün dəyə bilirik ki, dünyanın bütün ölkələrində Fondun həyata keçirdiyi layihələrə münasibət yüksəkdir. Mehriban xanım Əliyevanın dünyanın bir sıra nüfuzlu mükafatlarına layiq görülməsi də elə bu bəşəri dəyərlərə münasibətinin və fəaliyyətinin nəticəsidir.

Həyata keçirilən xeyirxah işlər Ulu Öndər Heydər Əliyev ideyalarına sədaqətin, habelə, bu gün Vətən, xalq naminə aparılan məqsədyönlü siyasətə dəstək vermək istəyinin əməli təzahürü olmaqla yanaşı, həm də Fondun cəmiyyətdə və xaricdə artan nüfuzunun ifadəsidir. Fondun Pakistanla həyata keçirdiyi layihələr Azərbaycan və Pakistan xalqlarının dostluq və qardaşlıq münasibətlərinin inkişafına öz töhfəsini verir. Fondun Pakistanla həyata keçirdiyi bütün sosial və humanitar layihələr Pakistanla Azərbaycan arasındakı dostluq və qardaşlıq münasibətlərini daha da gücləndirməsinə və dərinləşdirməsinə xidmət edir.

YENİ REALLIQLAR VƏ ƏMƏKDAŞLIQ İMKANLARI

Beləliklə, əminliklə deyə bilirik ki, bu gün Azərbaycan-Pakistan münasibətləri hər iki ölkənin dövlət rəhbərlərinin səyləri nəticəsində özünü ən yüksək inkişaf dövrünü yaşayır. Azərbaycanın Vətən müharibəsində Qələbəsi və antiterror tədbirləri nəticəsində öz suverenliyini tam bərpa etməsi ilə Cənubi Qafqazda yaranan yeni reallıqlar və əməkdaşlıq imkanları ikitərəfli və çoxtərəfli əlaqələrin dərinləşməsi istiqamətində yeni perspektivlər açır. Prezident İlham Əliyevin iyulun 11-12-sini əhatə edəcək dövlət səfəri Azərbaycan və Pakistan arasındakı strateji tərəfdaşlıq münasibətlərinin daha da gücləndirilməsi və bütün sahələr üzrə əməkdaşlığın hərtərəfli genişləndirilməsi baxımından tarixi önəm kəsb edir.

Nəzakət ƏLƏDDİNQIZI

Avropadan İrəvana gürcü dərsi

İnsanların başqalarından birbaşa öyrənmə bilməməsi məlum faktır. Görünən odur ki, xüsusən də Cənubi Qafqazın Ermənistan adlı dövlətində görüb-götürmək verdiyi hələ də tam oturmayıb, vəziyyət getdikcə pisləşir. Region ölkələri çox vaxt qaradaşlıq münasibətlərindən danışsalar da, əslində bir-birləri haqqında çox az şey bilirlər. Bu, İrəvanda gedən siyasi proseslərdə aydın görünür. Qarabağ müharibəsində məğlubiyyəti ermənilərin özünəinamına ağır zərbə vurdu və bu da günahkarları tapmaq istəyində klassik nümunələrlə yadda qaldı. Ermənilər bu məğlubiyyəti özlərinin deyil, kənardakıların olduğunu təşviq etməklə sudan quru çıxmağa çalışırdılar və bu gün də belədir. Ermənistandakıların gözündə Moskva "ölümcül günahkarlar" sırasındadır. Halbuki, qələbədə yüz faiz paya sahib olan Bakının müharibəyə daim hazır olması onun hərəkətlərində də bellidir. Dəfələrlə bu, fikirlər lap yuxarı səviyyələrdə deyilmişdi ki, əgər ermənilər torpaqları sülh yolu ilə qaytarmasalar müharibə qaçılmazdır. Belə bir şərtlər daxilində Bakının müharibə yolunu seçməyəcəyinə kim zəmanət verə bilərdi? İrəvan isə 90-cı illərin eyforiyasından hələ də qurtula bilməmişdi, "dünyanın ən güclü ordusu" azarına tutulmuş erməni təbliğatçıları Azərbaycanın bir daha ayağa qalxa bilməyəcəyini özlərinə təlqin etməkdə idilər.

Ermənistan bütün bu illər ərzində həm yerli, həm də global səviyyədə qüvvələr balansında baş verən dəyişiklikləri dərk etmədən qalib sindromunun əsirinə çevrilmişdi-

lər. Ölkə keçmiş "nailiyyətlərdə" ilişib qalmışdı. İndi bir çox Qərb analitikləri və alimləri əllərini ovuşdurur və qondarma Qərbə dönüşə və Nikol Paşinyan hökumətinin Moskva ilə strateji tərəfdaşlıqdan yavaş-yavaş çıxmasına sevinirlər. Bu, ABŞ və Al-nin Afrika və Yaxın Şərqdəki mövqelərinin pisləşməsi fonunda xüsusilə vacibdir. Ancaq İrəvanın Rusiyani rəqiblərlə əvəz etmək cəhdlərinə nəzər salsanız, bu formulun tək-cə təbliğat baxımından deyil, həm də sırf geosiyasət və iqtisadiyyat baxımından necə işləyəcəyi tam aydın deyil. Burada radikal qərbperəstlikdən radikal pragmatikə çevrilməyə məcbur olan qaradaş Gürcüstanın çoxillik təcrübəsinə arxalana bilərik.

Qızılqul inqilabından sonra gürcü siyasi elitası ideoloji simpatiyaların xeyrinə pragmatizmə göz yummağa qərar verdilər. Ölkə-

də fəaliyyət göstərən balanslaşdırma sistemi yenidən kökündən qərbönlü sistemə çevrildi. Ölkə nəinki Rusiyadan, hətta bütün postsovet məkanından mümkün qədər uzaqlaşmağa çalışırdı. Əlaqələr kəsildi və bütün aparat ölkənin NATO və Aİ-yə sürətlə inteqrasiyası üçün çalışırdı. "Mən gürcüyəm, ona görə də avropalıyam" - bu ifadə az qala dövlət şüarına çevrildi. Lakin gözləntilər özünü doğrultmadı. Geosiyasət və iqtisadiyyat nəinki ideologiyani üstələyib, həm də sübut edib ki, faktlar həmişə xeyalların üstündən xətt çəkəcək.

Qərb ölkələri ölkəyə qrant və kreditlərlə fəal dəstək verirdilər, lakin iqtisadiyyat hələ də qurulmalı idi və burada strateji tərəfdaşların yalnız ideologiya və dünyagörüşü əsasında biznesə investisiya qoymağa hazır olmadığı ortaya çıxdı. Almaniya, ABŞ və Fran-

sadan vəd edilən maliyyə axınları əvəzinə ölkə Türkiyə və Azərbaycan kapitalının üstünlüyünü aldı və turist axınında mütəqə çempion postsovet ölkələrinin, xüsusən də Rusiya Federasiyasının vətəndaşları oldu. Üstəlik, ABŞ prezidenti Corc Buşun vədlərinə baxmayaraq, Moskva yenə də qırmızı xətləri keçərək Tbilisiyə ağır məğlubiyyətə uğradı və Qərbin regionda real hərbi təsir imkanlarının olmadığını sübut etdi. Qərb ilkin mərhələdə modernizmə təkən verən islahatlara əhəmiyyətli dərəcədə sərmayə qoya bilən ideoloji simpatizan ola bilər, lakin Cənubi Qafqazda yalnız qərbperəstlik və oriyentasiya əsasında ölkə qurmaq mümkünsüz olub.

Nikol Paşinyan və onun siyasi tərəfdaşları gürcü dərşini yaxşı öyrənməlidirlər, çünki onlar fəal şəkildə ona arxalanırlar. Qərb Rusiyani əvəz edibilməyəcək, çünki bir tərəfdən coğrafi mövqeyinə görə onun təsiri

çox məhduddur, digər tərəfdən isə Ankara və Moskvanın regionda hökmranlığı. Qərb və digər institutları tətbiq etməklə xarici və daxili siyaseti şaxələndirmək olar, lakin biz öz milli maraqlarını müdafiə etməyə hazır olan şimal qonşumuzun qırmızı xətlərini xatırlamalıyıq. Ankara və Bakı bu və ya digər siyaseti irəli sürmək qərarına gəlsə, nə Paris, nə də Vaşinqton İrəvanın maraqlarını qoruya bilməyəcək, lakin Moskva bacara bilər. Odur ki, hətta Gürcüstanın Qərb kuratorları ilə Tbilisi arasında böhran fonunda indi geosiyasi və ya digər dönüş yaratmağa cəhd etmək təhlükəlidir - bu, yalnız əlavə qeyri-müəyyənliliyə səbəb ola bilər. Ermənistan Cənubi Qafqaz qonşusunun timsalından əsas dərş çıxarmalıdır - qərbönlü əhval-ruhiyyə və apriori demokratiyanın təşviqi pragmatizm, geosiyasət və iqtisadiyyatın əsas prinsiplərinə zidd deyil.

Ardı səh. 6

Avropadan İrəvana gürcü dərəsi

Əvvəli səh. 5

Bunu Gürcüstan indi dərk edib və Qərblə münasibətləri çox ağırlı şəkildə yenidən nəzərdən keçirir. Çərşənbə axşamı Aİ-nin Tbilisidəki səfiri Pavel Qerçinski bildirib ki, hazırda Gürcüstanın Aİ-yə inteqrasiyası prosesi dayandırılıb.

Gürcüstandan "arzusunu" idarə etmək tələb olunur

Avropa Şurası qərara alıb ki, Gürcüstanın indiki hakimiyyəti ilə gələcək Avropa inteqrasiyasına ümid etmək olmaz. Bu radikal əhval-ruhiyyənin səbəbi respublikada yerli qeyri-hökumət mediası və təşkilatlarının azadlığını məhdudlaşdıran "Xarici agentlər haqqında" qanunun qəbul edilməsi olub.

Gürcüstan hakimiyyətinin anti-Qərb ritorikası da az deyil, Aİ-nin assosiasiyaya qoşulmaq kimi elan edilmiş məqsədi ilə bir araya sığmayan ritorikası hesab edilə bilər.

Lakin Brüsseldə açıq şəkildə bildirdikləri kimi, ittifaqın qapıları Gürcüstan üçün həmişəlik bağlı deyil - bəlkə də oktyabrın 26-da keçiriləcək parlament seçkilərinə qədər.

Aİ-nin bu ölkədəki səfiri Pavel Qerçinski jurnalistlərə bildirib ki, Gürcüstanın Avropa İttifaqına inteqrasiyası prosesi dayandırılıb. "Təəssüf ki, Gürcüstanın Avropa İttifaqına qəbulu hazırda dayandırılıb. "Bu, həqiqətən kədərli" deyən polşalı diplomat dərhal başqa bir xəbəri - Aİ-nin Avropa Sülh Fondundan Gürcüstanın Müdafiə Nazirliyinə göndərmək niyyətində olduğu 30 milyon avronun dondurulması barədə də məlumat verib.

Brüsselin Tbilisinin inteqrasiya kursunu davam etdirməkdən imtina etməsinin əsas

səbəbi "Xarici agentlər haqqında" qanun olub ki, Aİ bu qanunu Gürcüstan tərəfinin Aİ-yə üzvlük üçün müraciət edərkən üzərinə götürdüyü öhdəliklərdən açıq şəkildə kənara çıxması hesab edir. Mayın 14-də parlament tərəfindən nəhayət qəbul edilən və minlərlə etiraz və prezident Salome Zurabişvilinin vetosuna baxmayaraq iyulun əvvəlində qüvvəyə minən bu qanun Gürcüstan QHT-lərini və xarici mənbələrdən 20%-dən çox maliyyələşən media qurumlarını qeydiyyatdan keçməyə məcbur edir. Eyni zamanda, qanun onun müddəalarına əməl edilməməsinə görə kifayət qədər ciddi cəzalar müəyyən edir. Buna baxmayaraq, 160 gürcü QHT və KİV

Gürcüstanın hakim partiyası ənənəvi dəyərlər uğrunda mübarizəyə keçib

Eyni zamanda, Gerçinski Tiflisdə verdiyi açıqlamada belə bir haşiyyə də çıxıb ki, "firsət pəncərəsi" hələ tam olaraq qapadılmayıb, "yeni hökumət" hakimiyyətə gələrsə, avrointeqrasiya bərpa oluna bilər. Bununla belə, gürcü müxalifətinin "xəyalpərəstlər" əvəzinə hakimiyyəti ələ keçirmək ümidləri hələ

xarici agentlərin reyestrində qeydiyyatdan keçməkdən imtina edib.

Qanunun qəbulundan az sonra ABŞ Gürcüstan parlamentinin bəzi üzvlərinə və onun qəbulunda iştirak edən rəsmilərə viza məhdudiyyəti tətbiq edib. Avropa diplomatiyasının rəhbəri Josep Borrell isə iyunun 24-də bəyan edib ki, Aİ ölkələri Gürcüstanla siyasi əlaqələri azaltmağa və ölkə hökumətinə verilən maliyyə dəstəyini nəzərdən keçirməyə hazırlaşır. Eyni zamanda, əcnəbi agentlər haqqında qanun yeganə qıcıqlandırıcı deyil. "Gürcüstanın anti-Qərb, anti-Avropa ritorikası bu ölkənin Avropa İttifaqına daxil olmaq məqsədi ilə tamamilə uyğun gəlmir", - səfir Qerçinski Gürcüstanın Aİ yolunda daha bir mühüm maneə olduğunu qeyd edib.

Xatırladaq ki, bundan əvvəl Gürcüstanın baş naziri İrakli Kobaxidze, parlamentin spikeri Şalva Papuaşvili və hakim "Gürcü arzusu" partiyasının təsisçisi, milyarder Bidzina İvanişvili Avropa fondlarını Gürcüstanda "çevriliş cəhdlərini" maliyyələşdirməkdə dəfələrlə ittiham edib, eyni zamanda qeyd edilib ki, "AB və ABŞ-ı idarə edən global müharibə partiyası" ikinci anti-Rusiya cəbhəsi açmaq üçün Gürcüstanı "Rusiyaya qarşı müharibəyə sürükləməyə çalışır. "Aİ bu cür ritorikanın davam etdirilməsinin yolverilməzliyi ilə bağlı defələrlə Gürcüstan hakimiyyətinə xəbərdarlıq edib, lakin Tbilisi inadla eyni xətti davam etdirdiyinə görə, Avropa liderlərinin Gürcüstanın Aİ-yə qəbulu prosesini dayandırmaqdan başqa "başqa seçimi qalmadı", cənab Gerçinski yekunlaşdırıb.

də çox illüziya görünür. Əksər rəy sorğularına görə, "Gürcü arzusu" adlandırılan "İvanişvilinin partiyası" ölkənin əsas müxalifət qüvvəsi olan eks-prezident Mixail Saakaşvilinin "Vahid Milli Hərəkət"ini təxminən iki dəfə qabaqlayıb: birincisi isə təxminən 40% səs vəd etdi, ikincini təxminən 20% seçici dəstəkləyir. Və təəssüf ki, sonuncu siyasi qüvvə hələ də bütün müxalifəti oktyabrda keçiriləcək parlament seçkilərində vahid seçki siyahısı ilə iştirak etməyi razı sala bilməyib.

Yeri gəlmişkən, indiyədək Gürcüstanın Aİ-yə inteqrasiyasının dayandırılmasına baxmayaraq, Brüssel Gürcüstan vətəndaşlarını 2017-ci ildən bəri Şengen zonasına vizasız getmək hüququndan məhrum etməyə başlamayıb. Lakin bu yaxınlarda bir neçə Avropa Parlamentinin iyunun 27-də keçirilən görüş zamanı Avropa liderləri arasında müzakirəyə istinad edərək xəbərdarlıq etdiyi kimi, oktyabr seçkilərindən sonra Bidzina İvanişvilinin partiyası hakimiyyətdə qalarsa, gürcülər bu imtiyazı itirmək riski ilə üzvləşəcəklər.

Ermənistanı da oxşar aqibət daban-dabana izləyir. Rusiyadan qopmağa çalışan Ermənistan özünə yeni himayəçi axtarmaqla yanlışlığa yol verir. Məsələ bunda deyil ki, mütləq kiminsə himayəsi altına girsin, ən azından müstəqil siyasət yürütsün. Azərbaycan buna bir nümunədir, balanslı siyasət nəticəsində bütün tərəflərlə normal münasibət saxlamağı bacarıb. Bu da özgür yaşaması üçün bir ölkənin atacağı ilk addımdır.

V.VƏLİYEV

Ermenistanda bir müddət küçələrdən yığılmaayan Baqrat Qalstanyan deyəsən bərk "yorulub" və artıq siyasi səhnədə görünmür. "Vətən naminə" hərəkatının formal da olsa belə lideri kimi özünü tanıtmışa çalışan Qalstanyan deyəsən kənara çəkilməkdən başqa çarə tapmayıb. Yəqin ki, nə dərəcədə mənasız iddialarla çıxış etdiyini onun özü hamıdan yaxşı başa düşüb. Maraqlıdır, arxiyepiskop Baqrat indi də Paşinyan hökumətini devirmək uğrunda mübarizəni dayandırmaq qərarına gəlib, yoxsa fəaliyyətinin uğursuz sonluğunu qəbul etmək məcburiyyətində qalıb?

Hərəkatın lideri olaraq özünü elan edən üçün çoxdandır rüsvayçı vəziyyət yaranıb

Son günlər adı yerli mətbuatda çox təsadüfi halda çəkilən Batratın yəqin ki, fəaliyyətinin mənasız olduğu qənaətinə gəlinib. Əks halda, əvvəllər olduğu kimi yox, indi qəzet səhifələrindən demək olar ki, tamamilə yoxa çıxmazdı. Hətta Qalstanyana rəğbət bəsləyən bəzi KİV-lər bildirirlər ki, hərəkat daxilində yenidənqurma gedir. Onlar qeyd edirlər ki, müvəqqəti hökumət proqramı və ölkənin inkişafı ilə bağlı baxışlar hazırlanıb və narahatçılıqdan bezmiş həmin o ruhani lider özü də payızda "küçə hərəkatını qızıqdırmaq" niyyətindədir. Belə bir fikrə də formalaşdırmaq istəyirlər ki, guya hərəkatda yenidənqurma aparılır. Amma məsələ burasındadır ki, hərəkat üçün də, onun lideri üçün də çoxdandır arzuolunmaz vəziyyət yaranıb və indi Baqratın bundan sonra uğur qazanmasına özü də, ona rəğbət bəsləyənlər də belə inanmırlar. Yaxşı başa düşürlər ki, hərəkata rəhbərlik edən Qalstanyan çox uğursuz bir sonluqla artıq qarşılaşıb və acizliyi də göz önündədir.

Qarabağ klanının, cinayətkar rejimin marionetinin yeni güclə bərpa olunması üçün heç bir ilkin şərt belə yoxdur

Qalstanyanın guya hərəkatı yenidən formalaşdırması, yaxud da ki, yenidən qurması barədə nə qədər fikirlər dövrüyəyə buraxılsa belə, onun sonunun yetişdiyini ermənilər çox yaxşı bilirlər. Onunla bağlı spekulasiyaların da bu baxımdan mənasız olduğu artıq təkbiz edilə bilməz. Sadəcə olaraq, hələ də bəzi etiraflar edilmir və bunun da səbəbləri var. Əvvəla, ən vacib səbəblərdən biri odur ki, nə Qalstanyanın özü, nə də onun arxasında duran qüvvələr hərəkatın faktiki olaraq məhv olduğunu açıq şəkildə etiraf etməyə cəsarət etmirlər. Ona görə cəsarət etmirlər ki, müxalifət qüvvələrinin qəzəbinə tuş gəlməkdən və eyni zaman-

Şərəfsiz sonluqla qarşılaşan UĞURSUZ MARIONET

da meydana tək qalmaqdan qorxurlar. Hətta erməni cəmiyyətinin hədəfinə belə tuş gəlməkdən qorxduqları üçün də etiraf etməyə cürətləri çatmır və bacardıqca özlərini qanmamazlığa, bilməməzliyə vururlar. Bununla belə bilirlər ki, Baqratın da, onun hərəkatının da yaxın gələcəkdə yeni güclə bərpa olunması üçün heç bir ilkin şərt belə yoxdur. Bəli, Qalstanyan da, onun Qarabağ klanından olan kursorları da özlərinin son nəğmələrini belə artıq çoxdan oxuyublar və ümid edəcəkləri heç nə qalmayıb. Dəfələrlə erməni baş naziri Nikol Paşinyana vaxt verən arxiyepiskop da, onu dəstəkləyənlər də xalq arasında heç bir reytingə sahib olmadıqları, erməni cəmiyyətində heç bir dəstəklərinin olmaması, nəticədə də gücsüzlükləri səbəbindən hansısa tədbir görə bilmədilər. Əvvəlcə Paşinyana bir saat vaxt verdiyini bəyan edən Baqrat, bunun ardınca yenə də bir gün vaxt verdiyini elan etdiyi halda, heç nə etmədisə, həmçinin də nə erməni baş nazir, nə onun hakimiyyət komandası heç bir reaksiya belə vermədisə, bunu susqunluqla qarşılamaqdan çəkinilmədisə, deməli, bunu görə erməni cəmiyyəti onun nə dərəcədə gücsüz, nə dərəcədə imkansız, eləcə də uğursuz olduğu qənaətində səhv etmədiyini bir daha əmin oldu. Bununla da Qalstanyanın sonu çatdı və Qarabağ klanının, cinayətkar rejimin əlində bir marionet olduğu bir daha öz təsdiqini tapdı. Çünki şəxsən özü bir güc, bir qüvvə, bir imkan sahibi olmamasına görə cinayətkar rejimden asılı və çarəsiz vəziyyətdə qalması bunu təsdiqləmiş sayılır.

Etiraz hərəkatı ildırım sürəti ilə blitzkriq rejimində olmadıqda, şans da, uğur da əldən verilir

Müşahidələr təsdiq edir ki, istənilən etiraz hərəkatı yalnız ildırım sürəti ilə blitzkriq rejimində hərəkat etdikdə uğur qazanmaq şansına malikdir. Ən azından bunun erməni cəmiyyəti üçün keçərli olduğunu müşahidə etmişik. Bu vaxta qədər Ermənistanda baş verənlərdən görürük ki, hayların siyasi müstəvidə nəyə isə, xüsusən də hakimiyyət dəyişikliyinə nail olmaları üçün sürətli şəkildə hərəkat etmələri gərəkdir. Şəxsən Nikol Paşinyanın 2018-ci ilin yazında necə hakimiyyətə gəldiyini də yaxşı xatırlayıyıq. Onun məhz 2018-ci il 31 tarixində Gümürdən İrəvana yürüş etdiyi, həmin il də artıq 23 aprel tarixində Sarkisyanın istefasına nail olduğunu unutmamışıq. Unutmamışıq ki, cəmi üç həftə ərzində həmin dövrün Ermənistan iqtidarı sanki çarəsiz vəziyyətdə qalaraq, istefa verməli olub. Amma onu müşahidə etmişik ki, Qalstanyan sadəcə olaraq, aylarla küçələri gəzməklə məşğul olub və paytaxtda keçirdiyi mitinqlərin də heç bir mənası olmayıb. Çünki nə Paşinyan hökuməti haqqında zərər qədər də təəssürat yarada bilməyib, nə də kiminsə istefasına nail olmayıb. Əksinə, hər şeyi qarışdırıb, hərəkatın sürətini də itirib, şansını da əldən verib. Belə bir vəziyyətə gəlib çıxdıqdan sonra onun özü də, tərəfdarları da bilirlər ki, bundan sonra Baqrat Qalstanyan kimi tanınan birinin xam xəyalları da reallaşan deyil, onu öyrədən kəçələrlə salanların

da arzuları reallaşa bilməz. Özünü hərəkatın lideri kimi göstərməyə çalışanın çarəsiz vəziyyəti göz önündədir və belə halı ilə onun hansısa bir iddia ilə çıxış etməsini təsəvvürə belə gətirmək mümkün deyil. Əgər nə zamansa onun yenə küçələrə çıxıb etiraz etdiyini, yaxud da, etirazlara rəhbərlik etdiyini ermənilər görsələr belə ona qətiyyətin inanan da deyillər. Heç özünün də öz fəaliyyətindən, xüsusən də etiraz aksiyaları ilə bağlı addımlarından hansısa gözləntiləri ola bilməz, çünki hər şeyi əldən verdiyini təkbiz etmək mümkün deyil. Sadəcə olaraq, Baqrat bir marionet kimi hələ də kimlərinə əmrlərini yerinə yetirməkdədir deyə küçələrdə görünə bilər, amma bunun da bir sonu çatıb.

Üsyançı keşiş bir oyuncaq, marionet hesab olunmaqla, şərəfsiz sonluqla qarşılaşdı

Diqqətə çatdırıq ki, ən vacib məqam xalqın inamı və dəstəyi hesab olunduğu halda, Baqrat bu dəstəkdən də məhrumdur. Ona hansısa inamın olmadığı da göz önündədir. Belə bir şəraitdə, belə bir vəziyyətdə hansısa hakimiyyət dəyişikliyinə ümid etmək, yaxud, nəyə isə nail olmaq istəyi axmaqlıqdan başqa bir şey deyil. Məhz Qalstanyan kimi birinin axmaqlıq etməsi və nəyə isə ümid etməsi sonda bir şərəfsizlik kimi təzahür edir. Çünki nəticəsiz qalacaq, heç bir ümid belə doğurmayacaq bir hərəkatla xalqı oynatmağın, erməni xalqını aldatmağın elə adı şərəfsizlikdir ki, bunu da arxiyepiskop özü-

nə rəva bilmiş oldu. Bunu da artıq haylar özləri də yaxşı başa düşürlər. Başa düşürlər ki, məhz 2018-ci ildə etiraz hərəkatı cəmiyyətimizin böyük bir hissəsi tərəfindən dəstəkləndi deyə nəticə hasil oldu. Məhz erməni cəmiyyətinin böyük bir hissəsi tərəfindən dəstək özünü bir neçə istiqamətdə göstərmiş oldu. Fəal hərbi qulluqçuların və hüquq-mühafizə orqanlarının əməkdaşlarının da Paşinyanın tərəfinə keçdiyini erməni cəmiyyəti özü də gördü. Gördü ki, haylar Sarkisyanaya qarşı çıxaraq, Nikol Paşinyanın tərəfində olduqlarını gizlətmədilər. Haylar sonradan nə qədər məğlubiyət acısını dadsalar da, bu acını onlara erməni baş nazirin yaşatdığını düşünsələr də, yenə də Paşinyanı Koçaryandan, Sarkisyandan üstün hesab etdilər. Amma indi görünən tamamilə fərqlidir. İndi haylar başa düşürlər ki, Qalstanyanın rəhbərlik etdiyi, əslində isə marionet kimi çıxış etdiyi hərəkat tamamilə fərqlidir və onun kimlərinə oynunağı olaraq, ortaya atıldığını erməni cəmiyyəti artıq çoxdan bilir. Çoxdan bilir ki, üsyançı keşiş hökumətə gülünc ultimatumlar verməklə özünü ələ saldı, gülünc vəziyyətə də qoydu, üstəlik, yox dərəcəsində olan dəstəkdən də məhrum oldu, özünü də şərəfsiz kimi tanıtdı.

Qalstanyanın Köçəryanla həddindən artıq açıq şəkildə olan əlaqəsi hərəkata çox iyrenc bir mənərə qatmış oldu. Haylar gördülər ki, üsyançı keşiş onları yenidən Robert Koçaryanın hakimiyyəti altına sürükləmək niyyətindədir və bunu açıq-aşkar şəkildə də göstərir. Amma etiraf edilməlidir ki, ermənilər artıq Robertin hakimiyyətinin yenidən bərpasını qətiyyətin istəməzlər. Hadisələr gediş, Baqratın istəyinə məhəl qoyulmaması göstərdi ki, həqiqətən istəmirlər də. Əgər həqiqətən də haylar yenidən onun istəyinin, niyyətinin arxasınca getmiş olsaydılar, bu, həm də məntiqlilik olardı. Məgər ermənilər küçə nümayişçisi Nikolun ardınca ona görə düşmüşdülər, ona görə onu hakimiyyətə gətirmişdilər ki, indi də əlindən alıb yenə Sarkisyanaya, Koçaryana versinlər? Yəni, haylar bilmirdilər ki, üsyançı keşişin rəhbərlik, yaxud da marionetlik etdiyi hərəkat uğur qazansa, ölkənin başçısı məhz Koçaryan kimi cinayətkar olmalıdır? Bilirdilər. Bilirdilər ki, daha hiyləgər və daha qəddar Köçəryanın, eləcə də Sarkisyanın əlində arxiyepiskop sadəcə bir oyuncaq hesab olunur. Ona görə də onun şərəfsizliyini də məhz buna görə elə Ermənistan ictimaiyyəti də tam zamanında başa düşmüş və qəbul etmiş oldu. Məhz buna görə də həmin üsyançı keşiş Baqrat Qalstanyan bir marionet kimi şərəfsiz sonluqla qarşılaşmalı oldu və onun bundan sonra başqa ümidi də ola bilməz. Onun şərəfsiz sonluqla qarşılaşdığının isə hamı şahidi oldu. Hamı şahidi oldu ki, gurultulu şüarlarla başlayan hərəkat heç vaxt yerli, ictimai üsyandan daha geniş ictimai-siyasi prosesə çevrilə, kütləvilik qazana və hansısa vəzifəni, missiyanı yerinə yetirə bilmədi və bir marionet kimi tanınan üsyançı keşiş şərəfsiz sonluqla qarşılaşdı...

İnam Hacıyev

Prezident İlham Əliyev: 30 il əvvəl itkin düşmüş vətəndaşlarımızın taleyinin aydınlaşdırılması ciddi ictimai hadisə olmaqla yanaşı, həm də Azərbaycan dövlətinin öz vətəndaşına verdiyi dəyərin bariz nümunəsidir. Mən itkin ailələrini əmin edirəm ki, Vətən uğrunda döyüşlərdə itkin düşmüş bütün şəxslərin taleyinin aydınlaşdırılması üçün səylərimizi əsirgəməyəcəyik.

2020-ci ilin payızında, 44 günlük İkinci Vətən müharibəsi ilə 30 il erməni işğalı altında qalan torpaqlarımız azad edildi. Dövlətimizin başçısı, Ali Baş Komandan İlham Əliyevin müzəffər sərkərdəliyi ilə milli ordumuzun qəhrəman zabit və əsgər heyəti Qarabağda üç əsrə bərabər hərbi taktika həyata keçirdi və bir qərinəyə yaxın düşmən tapdığı altında inləyən ata-baba yurdlarını soydaşlarımıza qaytardı. Azərbaycan xalqı Zəfər qazandı. Möhtəşəm tariximizin 270 ildən artıq dövründən sonra onun səhifələrinə qürur sətirləri yazıldı. Dövlətimizin başçısının 20 illik yorulmaz fəaliyyətinin və hər dəfə söylədiyi - əgər Qarabağ sülh yolu ilə geri alınmazsa, hərbi yolu ilə azad ediləcək- dəyəri fikirlərinin nəticəsi olaraq ulu yurd yerlərimiz qarış-qarış düşməndən azad edildi.

Bu torpaqlar sülh yolu ilə də azad edilə bilərdi. Bunun üçün dövlətimizin başçısı illərlə beynəlxalq təşkilatlarla, müxtəlif dövlətlərlə danışıqlar apardı. Lakin həm ölkələr, həm də təşkilatlar susdu. Azərbaycan dövləti üçün yeganə yol qaldı: torpaqları hərbi yolu ilə geri almaq. Və bunu 2020-ci ildə 44 günlük Vətən müharibədə gördük və şanlı Zəfərimizin qürurunu yaşadıq. Birinci Vətən müharibəsində olduğu kimi, minlərlə şəhidimiz, qazımız, itkinimiz oldu. Lakin bunlar müharibənin "qanunlarıdır". Nə şəhidsiz, nə qazısız, nə itkinsiz, nə də dağıntısız müharibə olur. Zəfər şəhid, qazi, itkinlə qazanılır. İkinci Vətən müha-

Xalqına əvvəl torpağını, sonra övladını qaytaran LİDER

birilər nəticəsində itkin düşmüş 15 nəfərin eyniləşdirilməsi mümkün olmuş və bu barədə ictimaiyyətə məlumat verilmişdir. Bu gün daha 10 nəfərlə bağlı əlavə məlumat təqdim ediləcək.

30 il əvvəl itkin düşmüş vətəndaşlarımızın taleyinin aydınlaşdırılması davam edir

Vətən müharibəsi bitəndən, xüsusilə 2023-cü ildəki birgünlük antiterror əməliyyatlarından sonra tez-tez azad edilmiş torpaqlarda taleyi aydınlığa çıxarılan soydaşlarımızın adını eşidirik. Çünki Qarabağ və Şərqi Zəngəzur tamamilə erməni terrorçularından xilas edildi. Sərhədlərimiz möhkəmləndirildi. Və bu sərhədlər daxilində artıq 30 illik itkinlərimizi axtarıb tapa bilirik. 30 ildən artıq bir dövrdə gözü yollarda nigran qalan valideynlərinə, yaxınlarına onlar haqqında məlumat verildikcə, dəfn olunub məzarı bilindikcə, o insanların üzündəki ifadə adamı qürurlandırır. Bu, sevinc ifadəsidir, balasının naməlum taleyinə salınan işığın sevincidir. Gözlərinin yollardan yığılmasının, həsrətin bitməsinin, doğmasına qovuşmanın sevincidir. Bir məzarın təsəlli sevincidir.

İki gün öncə araşdırmalar nəticəsində nəşi tapılan Birinci Qarabağ müharibəsində itkin düşmüş və şəxsiyyəti müəyyənləşdirilən daha on şəhidimiz haqqında əsir və itkin düşmüş, girov götürülmüş vətəndaşlarla əlaqədar Dövlət Komissiyasından məlumat alındıq.

Bu gün onlardan Məmişov Şahin Talış oğlu, Paşayev Ələddin Bəhlul oğlu, Qarayev Usubəli Süleyman oğlu, Şahmurov Nəmet

ribəsində əldə etdiyimiz şanlı Zəfər də çoxsaylı Vətən övladının şəhid olması, sağlamlığının məhdudlaşması və itkin düşməsi ilə qazanıldı. Təsəllimiz isə "Oğul torpaq üçün doğulur" deyimi oldu.

Lakin xalq qarşısında yeni bir Zəfər də gözləyirdi. 2023-cü ildə Xankəndidə birgünlük antiterror əməliyyatı ilə daha böyük Zəfər qazandıq. Bu dəfə erməni nankorları torpaqlarımızı könlüllü şəkildə tərk etdi və bununla da Qarabağ və Şərqi Zəngəzurun işğal altında olan əraziləri tamamilə azad olundu. Dövlətimizin ərazi bütövlüyü və konstitusiyaya quruluşu bərpa olundu.

İkinci Vətən müharibəsi Birinci Vətən müharibəsinə işıq salır

İkinci Vətən müharibəsinin Zəfər günəşi Birinci Vətən müharibəsinə də işıq saldı. Belə ki, həmin dövrdə müharibədə şəhid olan, əsir götürülən və itkin düşən, ermənilər tərəfindən kütləvi, həm də vəhşicəsinə şəkildə öl-

dürülən soydaşlarımızın məzarlıqları aydınlaşdırılmağa və müəyyən edilməyə, ailəsinə təhvil verilməyə başlandı. Bu isə Zəfərin qələbəsidir. "İtkin düşmüş şəxslərin taleyinin aydınlaşdırılması üçün milli və beynəlxalq səylərin artırılması" mövzusunda 18 sentyabr 2023-cü il tarixdə keçirilən beynəlxalq konfransın iştirakçılarına dövlətimizin başçısı İlham Əliyevin ünvanlandığı müraciətdə deyildi: İtkin düşmüş şəxslər məsələsi Azərbaycanın üzleşdiyi ən ağır problemlərdən biridir və konfransın mövzusu ölkəmiz üçün xüsusi aktualıq kəsb edir. Birinci Qarabağ müharibəsi zamanı Ermənistanın Azərbaycan ərazilərini işğal etməsi nəticəsində 3890 vətəndaşımız itkin düşmüşdür. İtkin düşmüş şəxslərin ümumi sayından 872 nəfərin əsir-girov götürülməsi və ya vaxtilə işğal altında olmuş ərazilərdə qalmasına dair təkzibedilməz məlumatlar mövcuddur.

Etibarlı məlumatlara əsasən, itkin düşmüş şəxslər Ermənistan tərəfindən işğəncələrə məruz qalmış, qətlə yetirilmiş və Azərbaycanın əvvəllər işğal olunmuş ərazilərində kütləvi məzarlıqlarda basdırılmışdır. İtkin düşmüş şəxslərin taleyinin müəyyənləşdirilməsi

məsələsi daim Azərbaycan dövlətinin diqqət mərkəzində olmuşdur. 1993-cü ildə Əsir və itkin düşmüş, girov götürülmüş vətəndaşlarla əlaqədar Dövlət Komissiyası yaradılmış və bu illər ərzində səmərəli fəaliyyət göstərmişdir.

2020-ci ildə Azərbaycanın torpaqlarının işğaldan azad edilməsi Birinci Qarabağ müharibəsində itkin düşmüş şəxslərin taleyinin aydınlaşdırılması üçün yeni imkanlar açdı. Lakin Ermənistan tərəfindən ərazilərimizin minalarla və partlamamış hərbi sursatlarla çirkləndirilməsi kütləvi məzarlıq yerlərinin müəyyən olunması, ekshumasiya işlərinin aparılması prosesinə ciddi maneələr yaradır.

Dövlət başçısının müraciətində daha sonra deyirdi ki, Vətən müharibəsindən dərhal sonra Dövlət Komissiyasının imkanlarının gücləndirilməsi istiqamətində mühüm addımlar atılmış, işğaldan azad edilmiş ərazilərdə kütləvi məzarlıqların yerlərinin müəyyən olunması, zəruri qazıntı və ekshumasiya işlərinin aparılmasına başlanılmışdır. Son iki ildə işğaldan azad edilmiş ərazilərdə aparılmış qazıntılar nəticəsində 10 kütləvi məzarlıq aşkar edilmişdir. Aparılmış təxiresalınmaz təd-

Musa oğlu, Usubov Zakir Kamran oğlu Xocalı şəhəri Şəhidlər Xiyabanında dəfn edildi. İyulun 12-də isə Baxışov İdris Osman oğlu Quba rayonu, Qəniderə kəndində, Əliyev Muğan Gəray oğlu Füzuli rayonu, Çimən kəndində, Əliyev İmaməddin Əliağa oğlu Ağdaş rayonu, Pirəzə kəndində, Rəhimova Səfiyyə Müləzim qızı və Rəhimov Məsəddin Sədri oğlu Saatlı rayonu, Orta Muğan kəndində dəfn ediləcək.

Atasını xatırlamayan övladı onu dəfn etdi

Bu gün qalıqları Xocalı rayonu ərazisində aşkar edilən Birinci Qarabağ müharibəsində itkin düşmüş hesab olunan şəhidlər Usubəli Süleyman oğlu Qarayev, Şahin Talış oğlu Məmişov, Ələddin Bəhlul oğlu Paşayev, Nəmet Musa oğlu Şahmurov və Zakir Kamran oğlu Usubovun nəşi Xocalı şəhərinə gətirilib. Nəşi dəfn olunan Xocalı şəhidi Zakir Usubovun oğlu Elmira Usubov xatırlamadığı atasının tabutunu çiyində mezarla endirib.

Xocalı faciəsi baş verəndə 1 yaşı olan Elmir şəhid atasının nəşinin 32 ildən sonra dəfn edilməsinin ailələri üçün böyük təskinlik olduğunu bildirib: bütün ailəmizin gözü aydın olsun. Atamla heç vaxt şəklim olmayıb, indi onun məzarı ilə ilk şəklimi çəkirdim”.

Ötən ay 8 şəhidimiz 30 il sonra torpağa tapşırıldı

Birinci Qarabağ müharibəsində itkin düşmüş və şəxsiyyəti müəyyənləşdirilən daha səkkiz şəhidimiz 30 ildən sonra Vətəndə torpağa tapşırıldı. İyunun 27-də Baratov Hörmət Beytulla oğlu, Ağayev Şahlar Hüseynağa oğlu və Qasimov Adıgözəl Əmirsoylan oğlunun cəsədlərinin qalıqları Xaçmazda, Zeynalov Ucar Fidail oğlunun qalıqları Göygöl rayonunda, Əsgərov Əhliman Vahid oğlunun cəsədlərinin qalıqları isə Şəmkirde dəfn edildi.

İyunun 28-də isə şəhidlərimiz Cavadov Elman Xurşud oğlu Sumqayıt Şəhidlər Xiyabanında, Əbdürəhmanov Yasin Şakir oğlu Ağdaş rayonunun Qaracan-Şıxlar kəndində, Yaqubov Fəqan Misir oğlu isə Tərter rayonunun Sarçalı kəndində torpağa tapşırıldı.

lərimizə Allahdan rəhmət, onların ailəsinə isə səbir diləyirəm.

E.Mustafayev hissələrini belə ifadə edib: otuz ildən çoxdur ki, nənəm, atam və ailəmin digər üzvləri ilə birlikdə əmilərimin yolunu gözləmişik. Hər iki əmim Birinci Qarabağ müharibəsi zamanı Vətənin müdafiəsi üçün cəbhəyə könüllü yollanıb. Mənim nənəmin 3 oğlu var idi. Atam yaşadığı müddət ərzində öz qardaşları ilə həm fəxr edir, həm də onların yolunu gözləyirdi. Təəssüf ki, nə atam, nə də nənəm əmilərimin dəfnini görmədilər. Onlar qardaş, övlad həsrətinə dözə bilmədilər”.

Qeyd edək ki, Sabir Mustafayev 1963-cü il martın 16-da Bakı şəhəri, Suraxanı rayonu, Əmircan qəsəbəsində anadan olub. 1991-ci ildə Şıxov taborunun tərkibində Vətənin müdafiəsi üçün hərbi xidmətə yollanan və bir sıra döyüşlərə qatılan Sabir Mustafayev 1992-ci il yanvarın 26-da şəhid olub. O, Daşaltı kəndi uğrunda gedən döyüşlərdə itkin düşmüşdü. Qardaşı 1959-cu il təvəllüdü Mustafayev Malik İslam oğlu isə 1992-ci il fevralın 17-də Xocavənd rayonunun Qaradağlı kəndinin işğalı zamanı itkin düşüb.

Həm İkinci, həm də

Birinci Vətən müharibəsinin LİDERİ

Böyük Zəfərdən bu günədək taleyi araşdırılan və neşi Vətəndə torpağa tapşırılan Vətən övladlarından söhbət açdım. Onların övladlarına, övladların valideynlərinə qovuşması ilə hansı hissələri yaşadıklarını ifadə etməyə çalışdım. Məqsədim isə həm İkinci, həm də ondan düz 30 il əvvəl baş vermiş Birinci Vətən müharibəsinin Liderinə çevrilən dövlətimizin başçısının xalqımız qarşısında xidmətlərinə nəzər salmaq idi.

Bəli, cənab İlham Əliyev hər iki müharibənin Liderinə çevrildi. Əvvəlcə torpaqlarımızı düşməndən alıb soydaşlarımıza bəxş etməsi, ümumilikdə xalqın şərəf məsələsini həll etməsi ilə, sonra isə 30 ildən artıq bir dövrdə gözləri yollarda qalan ana-ataların, bacı-qardaşların övlad həsrətinə son qoyması ilə.

Bir də cənab Prezident ona görə hər iki müharibənin Lideri ola bildi ki, vaxtilə torpaqların işğal olunmasına bilavasitə günahı olan ozamanki hakimiyyət mənsublarının böyük səhvini çox çətinliklə olsa da, düzəltdi. Onlara göstərdi ki, torpağı qorumaq, onun əsil sahibinə çevrilmək, dövlətə və dövlətçiliyə sədaqət, xalq-dövlət birliyini yarada bilmək, bir yumruq altında birləşib, onu gücə çevirmək necə olur. Elə bu səbəblərdən də bizim Prezident hər bir azərbaycanlı üçün əzizdir!

Mətanət Məmmədova

edilib:

Xocalı rayon sakinləri

1. Əliyev Ağəli Naib oğlu (01.06.1933)
2. Əliyeva Sürəyya Behbud qızı (01.06.1933)
3. Mahmudov Akif Seydulla oğlu (01.06.1962)
4. Səlimov Xəzər Səyavuş oğlu (01.09.1974)
5. Səlimova Tamilla Ağamirzə qızı (01.06.1935)
6. Nəcəfov Şiraslan Məmiş oğlu (01.06.1952)

Xankəndi şəhər sakinləri

7. Cavadov Əli Müsül oğlu (15.06.1954)
8. İsmayılov İsmayıl Bəhman oğlu (01.08.1955)
9. Məhərrəmov Bəsirə Vəli qızı (01.06.1954)
10. Məhərrəmov Vaqif Cəmil oğlu (01.06.1951)

İstintaq materiallarına əsasən qeyd edilən şəxslərin hamısı 26.02.1992-ci il tarixdə Xocalı rayonu ərazisində itkin düşüb.

Səbirə Dadaşova: "Otuz bir ilə yaxındır ki, övləmdən xəbərsiz idim"

Birinci Qarabağ müharibəsində itkin düşmüş və şəxsiyyəti müəyyənləşdirilən şəhid-

lərdən biri olan Dadaşov Güllalı Məhəmməd oğlu mayın 7-də Nizami rayonunun Keşlə qəsəbəsindəki Şəhidlər xiyabanında dəfn olundu. İtkin düşmüş oğlunun nəşinin tapılmasına, bununla da onu illərin həsrətindən qurtardıqlarına görə dövlətimizin başçısına minnətdarlıq edən şəhid anası Səbirə Dadaşova bildirib: "Otuz bir ilə yaxındır ki, övləmdən xəbərsiz idim. Gözüm yollarda qalmışdı. Balamın neşi tapıldıqdan sonra gözlərim yollardan yığıldı”.

Güllalı Dadaşov 1994-cü il yanvarın 26-da Füzuli rayonunun Aşağı Əbdürəhmanlı kəndində itkin düşüb. Onun qalıqları Beyləqan rayonunun Şəfəq qəsəbəsindəki "Peyğəmbər" qəbiristanlığında aşkarlanıb.

Elşad Mustafayev: "Otuz ildən çoxdur ki, əmilərimin yolunu gözləmişik"

May ayının 15-də isə Qarabağ müharibəsində itkin düşmüş və şəxsiyyəti müəyyənləşdirilən şəhidlərdən biri - Mustafayev Sabir İslam oğlu Suraxanı rayonunun Əmircan qəsəbəsində yerləşən Şəhidlər xiyabanında dəfn olundu.

Onun tabutuna bükülmüş Azərbaycanın üçrəngli Dövlət Bayrağı qardaşı oğlu Elşad Mustafayevə təqdim edilib. İtkin düşmüş əminsinin tapılmasına, bununla da ailəni illərin həsrətindən qurtardıqlarına görə dövlətimizin başçısına minnətdarlıq edən şəhidin qardaşı oğlu bildirib: Sabir əminin adına uyğun layiqli şəkildə torpağa tapşırılmasına görə dövlətimizə təşəkkür edirəm. Bütün şəhid-

Meşələr dünyanın ümumi ərazisinin təxminən 31%-ni əhatə edir. Bu o deməkdir ki, dünyanın ümumi meşə sahəsi 4 milyard hektardan bir qədər çoxdur. 2020-ci ilin statistik məlumatlarına görə meşələr baxımından dünyanın ən zəngin ölkəsi 8,153,116 kvadrat kilometr ərazisi ilə Rusiya Federasiyasıdır. Dünyanın yaşıllığına 4,966,196 kvadrat kilometr meşə ərazisi ilə Braziliya, 3,469,281 kvadrat kilometr meşə ərazisi ilə Kanada, 3,097,950 kvadrat kilometr meşəsi ilə ABŞ, 2,199,781,8 kvadrat kilometrlik meşələri ilə Çin, 1,340,051 kvadrat kilometr meşəliyi ilə Avstraliya, 921,332 kvadrat kilometrlik meşə ərazisi ilə İndoneziya töhfə verir.

Ölkələrin səth sahəsi ilə müqayisədə ən çox meşə sahəsinə malik ölkə 97,4% ilə Cənubi Amerikada yerləşən Surinam olub. Həmçinin sahəsinə görə daha sonrakı sıralama 93,6%-lə Qayana (Cənubi Amerika), 92%-lə Mikroneziya (Okeaniya), 91,3%-lə Qabon (Mərkəzi Afrika), 90,1%-lə Solomon Adaları (Okeaniya), 90%-lə Palau (Okeaniya) və 87,3%-lə Ekvadordur. Qvineya (Mərkəzi Afrika) dünya yaşıllığında paya sahibdir. Türkiyənin 28,87%-ni meşələr, ABŞ-ın 33,87%-ni, Almaniyanın 32,68%-ni və Çinin 23,34%-ni meşələr təşkil edir. Ən az meşə sahəsi olan ölkələr Liviya (Şimali Afrika) və Farer adaları (Şimali Atlantika) 0,1%, Kurasao (Karib dənizi) 0,2%, Cıbuti (Şərqi Afrika) və Mavritaniya (Afrika) 0,3% və Küveytdir. 0,4% (Yaxın Şərq), Səudiyyə Ərəbistanı (Yaxın Şərq) və 0,5% ilə İslandiya (Avropa).

Son 200 ildə dünya üzrə meşə ərazilərinin sahəsi 2 defedən çox azalıb. XVIII-XIX əsrlərdə indiki Azərbaycan ərazisinin 35%-i meşə ilə örtülü olsa da hal-hazırda Azərbaycan meşələrinin ümumi sahəsi 1021 min hektardır. Bu da ölkə ərazisinin 11,8%-ni təşkil edir. Ölkəmizin meşə ehtiyatının 49%-i Böyük Qafqaz regionunun, 34%-i Kiçik Qafqaz regionunun, 15%-i Talış zonasının və 2%-i Aran zonasının (Naxçıvan MR ilə birlikdə) payına düşür. Azərbaycanda adambaşına 0,12 ha meşə sahəsi düşür.

Meşələri "dünyanın ağciyərləri" adlandırırlar. Meşələr çoxsaylı fauna və floranı özündə ehtiva edən mürəkkəb ekosistemdir. Ekosistem - eyni mühitdə sağ qalan və bir-biri ilə qarşılıqlı əlaqədə olan heyvanların, bitkilərin və mikroorqanizmlərin vəhdəti deməkdir. Ağaclar, meşənin və ümumiyyətlə təbiətin mühüm tərkib hissəsidir. Havanı təmizləyir, kölgəlik yaradır, istiliyi özündə saxlayır və atmosferdəki səsləri udur. Meşələr fauna və floranın müxtəlif növləri üçün həyati infrastruktur təmin edir.

Dünyanın meşə sahəsi azalır

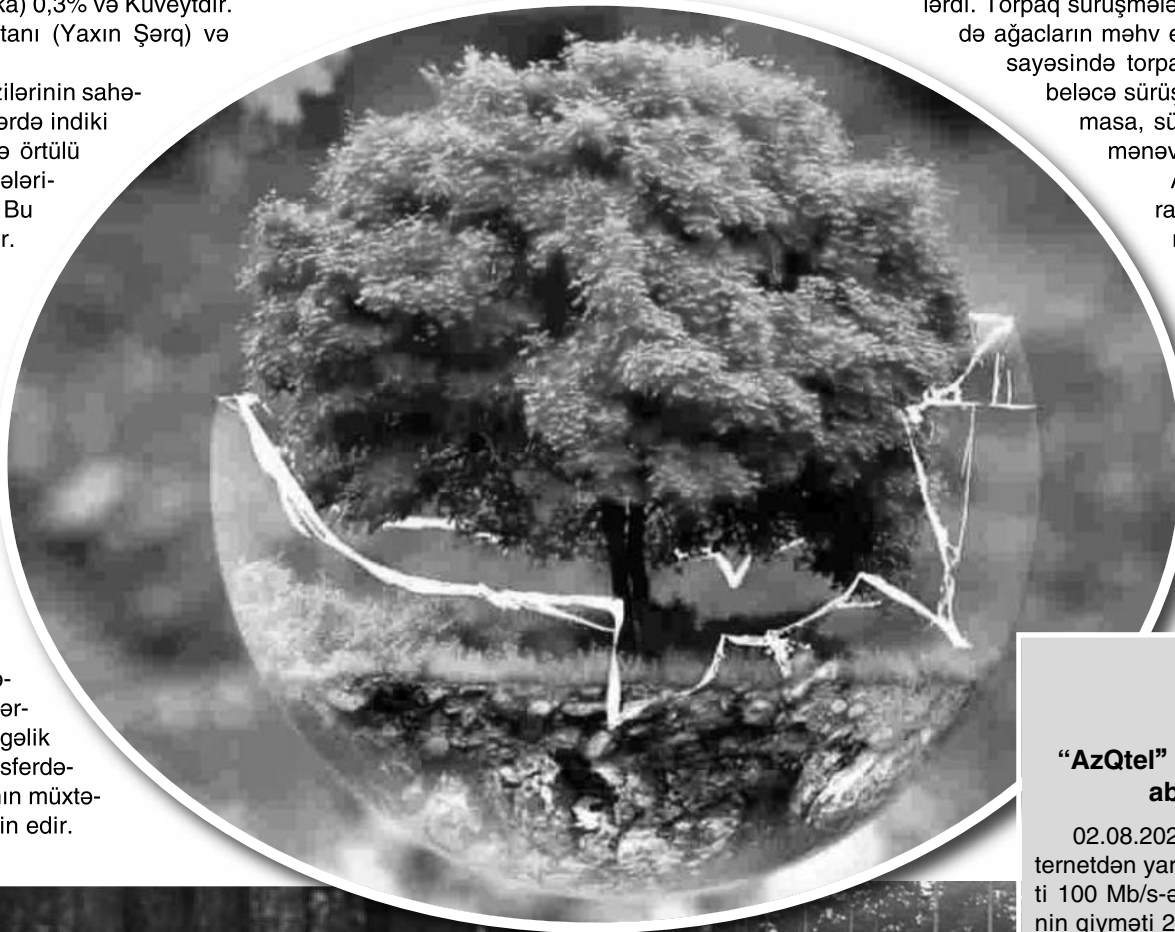
Quru ərazisinin üçdə birini əhatə edən və canlı aləmin yarından çoxuna ev olan meşələr dünya ekosisteminin ən vacib qollarından biri hesab olunur. Quruda yaşayan canlıların 80%-nin sağ qalması meşələrdən asılıdır. Meşələrin məhvinə görə sayı azalan heyvanların ölümü ekosistemdə böyük bir boşluq yaratmaq deməkdir. Növünə, yaşına və iqliminə görə bəzi istisnalar olsa da, orta hesabla bir ağac bir gündə 10-12 insanın ehtiyacı olan qə-

önünün bağlanmasına səbəb olur. Yanğınlar zamanı milyonlarla canlı məhv olur, dünyanın canlı orqanizm balansı pozulur. Yanğınlar həmçinin kənd təsərrüfatı ərazilərində məhsuldarlığa təsir edir, bunun da nəticəsində dünya miqyasında qıtlıq baş verə bilər.

Normal böyüklükdə olan hər bir ağac atmosfərə ildə 150 ton su göndərir. Bu da yağış təminatında əhəmiyyətli pay deməkdir. Meşələr olmasaydı, torpağın temperaturu yüksələrdi. Torpaq sürüşmələrinin və daşqınların baş vermesində də ağacların məhv edilməsinin payı var. Ağaclar kökləri sayəsində torpağın çoxlu su udmasına mane olur, beləcə sürüşmənin qarşısını ala bilər. Ağaclar olmasa, sürüşmə və sel nəticəsində maddi və mənəvi itkilər daha çox baş verər.

Ağacların köklərindən süzülən su yeraltı su anbarlarına toplanır. Bu da içməli su kimi dünya əhalisi üçün əhəmiyyətli rezerv deməkdir. Meşələrin qırılması, yandırılması insanlarla bərabər heyvanlara da zərər verir. 60 min müxtəlif ağac növünü özündə ehtiva edən meşələr suda-quruda yaşayan canlıların 80 faizinin, bütün quş növlərinin 75 faizinin və məməlilərin 68-nin evidir.

Lalə Mehralı

ELAN

"AzQtel" MMC ("Sazz" ticarət nişanı) abunəçiləri üçün elan:

02.08.2024 tarixindən etibarən fiber optic internetdən yararlanan abunəçilərin internet sürəti 100 Mb/s-ə qədər artırılacaq. Internet paketinin qiyməti 25 AZN təşkil edəcək. Dəyişikliklər sosialyönümlü, güzəştli və hüquqi şəxslər üçün paketlərə şamil edilmir.

Lana Ravandi-Fədəi: "Pezeşkian İran-Azərbaycan əməkdaşlığının güclənməsi üçün çalışacaq"

Rusiya Elmlər Akademiyasının Şərqsünaslıq İnstitutunun baş elmi işçisi, Rusiya Dövlət Humanitar Elmlər Universitetinin Müasir Şərq və Afrika şöbəsinin dosenti, tarix elmləri namizədi Lana Ravandi-Fədəi "Caliber" analitik mərkəzinə müsahibəsində yeni prezidentin seçilməsindən sonra İran siyasətinin necə olacağından və İran-Azərbaycan münasibətlərinin perspektivindən danışdı. Müsahibəni oxucularımıza təqdim edirik.

- İranda yeni prezident islahatçılar düşürgəsindən seçilib. İkinci turda Məsud Pezeşkian öz rəqibi, mühafizəkar Said Cəlilini səslərin sayına görə nəzərəcərpəyəcə dərcədə üstələdi, baxmayaraq ki, islahatçıların qalib gəlmək şanslarının çox az olduğuna inanılırdı. Bu qələbə necə oldu?

- Doğrudan da, islahatçının seçildikdə qələbəsi əksər ekspertlər və müşahidəçilər, o cümlədən mənəm üçün gözlənilməz oldu. Çoxlarına elə gəlirdi ki, Cəlili, xüsusən də Məhəmməd-Bağər Qalibaf, adı son illərdə İranın əsas mediasında bu iki şəxsin adından daha az hallanan Məsud Pezeşkiandan qatqat məşhur və populyar şəxsiyyətlərdir. Lakin belə görünür ki, İran cəmiyyətində dəyişiklik tələbi o qədər böyük olub ki, ölkənin yarından çoxu az tanınan islahatçıya səs verib. İran seçkiləri onların gözlənilməzliyini bir daha təsdiqlədi və islahatçının seçilməsi uzun illər ardıcıl parlament və prezident seçkilərində yalnız mühafizəkarların qalib gəlməsi bir şəraitdə baş verdi.

İslahatçının namizədliyinə icazə verən İran hakimiyyətinin müəyyən hesablamalarından danışsaq, ilk növbədə, Pezeşkianın ali lider Əli Xamneyiyə sədaqətini bəyan etdiyini xatırlaya bilərik ki, ali hakimiyyət onun sədaqətinə əmin idi. İkincisi, islahatçı namizədin köməyi ilə ola bilsin ki, hakimiyyət seçkilərdə fəallığı əhəmiyyətli dərəcədə artırmaq (bu, yalnız ikinci turda mümkün olub) və əhalinin gözündə siyasi rejimin bir qədər sarsılmış legitimliyini və rəqabətli siyasi mübarizəni gücləndirmək istəyirdi.

- Məsud Pezeşkian etnik azərbaycanlıdır. İranın qonşuları ilə bağlı siyasəti onun dövründə necə olar?

- Məsud Pezeşkian ixtisasca ürək cərrahidir və fəaliyyətinin çoxunu bu və ya digər şəkildə tibb və səhiyyəyə həsr edib. İraqla müharibə zamanı hərbi həkim kimi işləyib. 1994-1999-cu illərdə Pezeşkian Təbriz Tibb Universitetinin rektoru olub. Daha sonra 1997-2001-ci illərdə Məhəmməd Hatəminin islahatçı hökumətində səhiyyə nazirinin müavini olub. Eyni hökumət dövründə o, 2001-2005-ci illərdə səhiyyə naziri vəzifəsində çalışıb. Bu, onun tibbi karyerasının sonu oldu və sırf siyasi karyerası başladı: o, 5 dəfə İran Məclisinə (parlamentə) seçildi, 2016-cı ildən 2020-ci ilə qədər (mərkəzi praqmatist Həsən Ruhininin hökuməti altında) parlamentin spikerinin birinci müavini vəzifəsində

çalışıb. Bu müddət ərzində o, bir neçə dəfə azərbaycanlı bəyanatlar verib. Ancaq bu yaxınlarda öz sözünü deyən başqa bir fakt da var idi. Pezeşkian seçildikdən sonra Paşinyana zəng edərək Tehranın İran və Ermənistan arasında mövcud razılaşmalara sadiqliyini təsdiqləyib. Fikrimcə, Azərbaycanla daha geniş əməkdaşlığa doğru xarici siyasətdə müəyyən dəyişiklikləri proqnozlaşdırmaq olar, lakin mən Ermənistanı dəstəkləməkdən tamamilə uzaqlaşmaq və Azərbaycanla açıq-aşkar mütəfiqlik istiqamətində siyasətdə köklü dönüş gözləməzdim.

Ümumiyyətlə, xarici siyasətdə Pezeşkian Rusiya, Çin, Hindistan, Türkiyə və digər iri Avraziya ölkələri ilə yaxşı əlaqələr saxlamaqla yanaşı Qərblə münasibətləri də gücləndirməyə çalışacaq. Bununla belə, Pezeşkian, artıq deydim kimi, əsas məsələlərdə, o cümlədən xarici siyasətdə Ali Rəhbərə sadiq qalacağına söz verdi. Ali Rəhbər isə, bildiyiniz kimi, Qərbə etibar etmir. Ona görə də Qərblə münasibətlərdə ciddi irəliləyişlər mümkün deyil - yalnız ticarət-iqtisadi sahədə və Qərb investisiyaları sahəsində mümkündür.

Bununla belə, ABŞ və Aİ ilə münasibətlərdə gerginliyin əhəmiyyətli dərəcədə azalması mütləq baş verəcək, çünki Pezeşkian özünü ehtiyatlı, praqmatik, qarşıdurmaya meyilli olmayan, mülayim ritorikası ilə təsdiqləyib. Amma İsrailə münasibətlərdə gerginlik davam edəcək. Pezeşkian bu yaxınlarda Hizbullahı İsrailə qarşıdurmada tam dəstəklədiyinə əmin etdi. Amma bu gözlənilən idi: İranda hətta islahatçıların da İsrailə münasibəti çox mənfidir və onu fələstinlilərə qarşı davamlı cinayətlərdə ittiham edirlər.

- Pezeşkianın gəlişi İranın daxili vəziyyətinə təsir edəcəkmi?

- Qeyd etmək lazımdır ki, İran azərbaycanlıları sözün əsl mənasında hamısı Pezeşkiana səs verib. İkinci turda azərbaycanlı vilayətlərdə seçici fəallığı birinci turla müqayisədə çox artıb - 40-50%-dən 60-65%-ə qədər. Şərqi Azərbaycan əyalətində Pezeşkian Cəlilidən 6 dəfə çox səs toplayıb. Pezeşkian Cəlilidən 5 dəfə daha populyar olduğu ortaya çıxan Ərdəbil əyalətində də vəziyyət təxminən eynidir. Onu da nəzərə almalıyıq ki, bu, əyalətlərin büt

tün sakinləri üçün ümumi məlumatdır və əgər konkret olaraq etnik azərbaycanlıları götürsək, Pezeşkianla Cəlili arasında uçurum daha da böyük ola bilər. Bu o deməkdir ki, İran azərbaycanlıları həmyerliləri Pezeşkiana çox böyük ümidlər bağlayıblar və o, onlara haqq qazandırmaya çalışacaq.

Pezeşkian seçki kampaniyasında milli azlıqların, o cümlədən azərbaycanlıların hüquqlarına böyük diqqət yetirib. O, məktəblərdə fars dili ilə yanaşı yerli dillərin də tədrisini təşkil edəcəyinə, yerli dillərdə medianın və kitab nəşrinin inkişafına kömək edəcəyinə söz verdi. Yalnız ümid edə bilərik ki, o, ölkədə millətlərarası gerginliyi azaldacaq bu vədlərini həyata keçirə biləcək.

- Pezeşkiana ilk zəng edərək onu qələbə münasibətilə təbrik edənlərdən biri Azərbaycan prezidenti İlham Əliyev olub. Ümid etmək olar ki, Bakı ilə Tehran arasında münasibətlərin tarixinin mənfəət sahəsi nəhayət çevriləcək və onların müsbət statusu daha da artacaq?

- Həqiqətən də, hətta mərhum prezident İbrahim Rəisinin hakimiyyətinin sonunda (təxminən 2023-cü ilin yayından başlayaraq) Bakı ilə Tehran arasında münasibətlər yavaş-yavaş, lakin əminliklə yaxşılaşmağa başladı. Eyni tendensiya şübhəsiz ki, yeni prezident dövründə də davam edəcək, baxmayaraq ki, qeyd etdiyim kimi, Ermənistanla münasibətlər də Tehran üçün prioritet olaraq qalır. Düzdür, mən hələlik Azərbaycanı narahat edən bəzi əsas məsələlərdə, məsələn, Zəngəzur dəhlizində dəyişiklikləri proqnozlaşdırmağı öhdəmə götürmürəm. Ola bilsin ki, Pezeşkian Bakı ilə bu məsələdə yarı yolda görüşmək istərdi, amma İranda belə mühüm məsələlərdə rəsmi mövqeyi dəyişmək üçün parlamentin və mühafizəkarların üstünlük təşkil etdiyi Ali Lider administrasiyasının razılığına almaq lazımdır, onlardan bəziləri hələ də Azərbaycanla sıx yaxınlaşmağa meyilli deyillər. Yeni prezidentin dövründə İran-Azərbaycan münasibətlərinin necə inkişaf edəcəyini qarşıdakı aylar göstərəcək, lakin mənəm proqnozum ümumilikdə müsbətdir.

Eyni zamanda onu da nəzərə almaq lazımdır ki, Pezeşkian İlham Əliyevlə söhbətində gələcəkdə Azərbaycanla bütün sahələrdə əlaqələrin inkişafı üçün bütün səylərini əsirgəməyəcəyinə söz verib. Və liderlər arasında dialoqda bu cür bəyanatlar əlbəttə ki, ümidvericidir.

Tərcümə - Elçin Bayramlı

Lale Mehrali

Ağzığöyçək

Dünən redaksiyadan çıxıb evə gedirdim, səkidə məndən öndə gedən kişinin telefon danışığına şahid oldum. "Həkim" deyərək müraciət edirdi telefonda:

-İndi deyirsiniz təhlükəlidir? Bəs mən nə edim?

-...

-Yox ey, elə şey olar? Deyəcəklər uşağı ermənidir, kəsdirməyib.

-...

-Ay doktor, bunun bağçası var, məktəbi var, evlənməyi var, başına dönüm, mənə lağ edərlər. Mən kime qandırım ki uşağa olmaz sünnet?

-...

-Ayrı həkim də siz deyən deyəcəksə daha niyə aparım? Ürəyini qüvvətləndirib sonra kəsdirsək olar?

Telefondakı həkim nə dedi, nə demədi, bilmirəm, kişi "yaxşı, görün neyinirəm" deyib söndürdü telefonu. Belə görünürdü ki uşağa sünnet etdirməməyi məsləhət görürdü həkim, ürəyi zəif olduğuna görə. Ata da israrla sünnet etmək istəyir, üstəlik özü istədiyi üçün yox, "el nə deyər" deyər. Uşaq ölsə də olar, əsas bir-iki ağzığöyçəyin dediyidir.

***

Bir neçə gün əvvəl tanış bir qadınla söhbətəşdik mağazada təsadüfən qarşılaşanda. Bazarlığımızı edəndə ordan-burdan danışdıq, gələndən-keçəndən bəhs elədik. Daha doğrusu daha çox o evlilik çağındakı qızının qayğılarından danışdı. Payızda toy planlaşdırıblar, amma ailənin qıza cəhiz düzmək imkanı yoxdur. "Cəhizsiz necə evləndirirəm mən qızı?" deyər yanıqlı-yanıqlı iç çəkdi. "Niyə də olmasın?" dedim, ailə qurmaq üçün o qədər xərcə girmək lazımsızdır, oxutmusan, sənət sahibi etmişən, həyat yoldaşı ilə əl-ələ verib hər şey alarlar zamanla, hələlik minimum əşyalarla təmin et, vessalam.

"Heç elə şey olar?" deyər təəccüb və tənə ilə baxdı üzümə. "Camaat adama nə deyər? Bir qızdı, onu da elə hörmətsiz-urvatsız ərə verim?" deyər mənə giley etdi. "Atası ilə danışdıq ki, iri əşyaları kreditlə, qalanını da nisyə götürək, toydan sonra ödəyək". "Bəlkə toydan istədiyiniz qədər qazanc qalmadı, onda necə?" dedim, "bir yolunu taparıq" dedi. Yadıma o yolu tapa bilməyən və özünü metroda qatarın altına atan ata düşdü. Axı o da cəhiz dərdinə mübtəla olmuşdu. O da bir-iki ağzığöyçəyə görə "xalq nə deyər?" deyib girmişdi borcun altına, tordan sonra da verə bilməmişdi.

Cehizə görə intihar edən qızı deyim, cehizi borca alan, toydan sonra qız tərəfinin ödəməkdən imtina etdiyi, buna görə oğlan evində düşən davanı deyim, hansını deyim?

***

El üçün yaşayırıq, xalq üçün geyinirik, camaat üçün tikirik ev-əşiyimizi. Göstəriş, nümayiş üçün edirik çox şeyi. Biz, biz olmuruq, özümüz olmaqdan başqa hamı oluruq. Hamının yerinə düşürük, hamının fikri əhəmiyyətli olur öz düşüncəmizdən başqa. Öz bildiyimiz, öz doğrumuz bizə yetərli olmur, qınaqdan, tənədən çəkindiyimiz üçün. Çoxluğun düşüncəsi ilə oturub-dururuq. Cəhizsiz qız evləndirməyi ona görə özümü zəif qınamırıq, "filankəsin 10-15 min manatı olmadı qızına yüngülvari bir cəhiz düzə" deməsinlər deyər. Ürəyi zəif, xəstəhal övladımızın cinsi orqanı kəsdirməyi özümü zəif bilirəm, camaat sifrden sünnetsiz uşağımıza erməni deyər. Sanki sünnetsiz olan yalnız onlardır. 8 milyardlıq dünya əhalisinin dördü üçü sünnetsizdir, Yer planetindən qovublar onları?

Çox adət gereksiz şişirdilir, çox ailə bir-iki ağzığöyçəyin tənəsindən çəkinib götürəcəyindən çox yükün altına girir. Dünyadan köçərinə qəbirüstü sərdabə qurduq, yas mərasimində süfrəyə quş südü düzür, toyunda fantastik xərc çəkir. Heç birini könüllü etmir, məcbur qalır, məcbur hiss edir. Özü borc altında əzilərkən onun sayəsində şadlıq evlərinin, mərasim salonlarının sahibləri, 10-15 min manata toya gəlib fonogramla iki mahnı oxuyan qarğa səslə müğənnilər öz cibini şişirdir.

Həyat başqalarının dediyi ilə oturub-duracaq qədər uzun deyil, öz doğrularınızı başqalarının tənəsinə, qınağına qurban verəcək qədər dəyərsiz deyil.

Azərbaycanın çoxəsrlik tarixinə yeni açılmış səhifə olan Zəfərimiz dünyaya dövlətimizin, xalqımızın gücünü, vüqarını göstərdi. Azərbaycan Prezidenti, Ali Baş Komandan İlham Əliyev tərəfindən təsdiqlənən mükəmməl hərbi strategiya və taktikanın döyüş meydanında Azərbaycan Ordusunun "Dəmir yumruq" əməliyyatı XXI əsrin müharibəsi olaraq dünya tarixində yer aldı. Bu dünya tarixində görünməmiş Vətən müharibəsi kimi qiymətləndirildi. 44 günlük Vətən müharibəsində Azərbaycan Ordusu işğal altında olan ərazilərimizi düşməndən azad etdi və tarixi ədalət bərpa olundu. Azərbaycan xalqı Ali Baş Komandanın ətrafında bir yumruq olaraq birləşdi və xalq-iqtidar birliyi 30 ilə yaxın işğal altında qalan torpaqlarımızın işğaldan azad olunmasında böyük rol oynamış oldu.

Azərbaycanın güclü və müasir ordusu düşməne gücsüz olduğunu və özgə torpağında hökmranlığın sonunun olmadığını bir daha göstərmiş oldu. Azərbaycan Ordusu qarşıda duran bütün vəzifələri həll edərək düşməne məğlubiyyəti yaşatdı. Təbii ki, ermənilər Azərbaycan ordusunun gücünü dəfələrlə görmüşdülər və nə vaxsa məğlub olmaları qaçılmaz idi. Bir mərkəzdən idarə edilən, vahid komandanlığa tabe olan, müasir hərbi elminin tələblərinə cavab verən Azərbaycan Ordusunun qarşısında duruş gətirmələri ağılasığmaz idi.

Ali Baş Komandan, Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi altında Azərbaycan Ordusu Ermənistanın ardıcıl təxribatlarının və yeni işğal planlarının qarşısını almaq, işğal altında olan torpaqlarımızı azad etmək məqsədilə sentyabrın 27-dən etibarən zəfər yürüşünə başlaması və qırx dörd gün davam edən hərbi əməliyyatlar nəticəsində Azərbaycan Ordusu Ermənistanın 30 il ərzində qurduğu silahlı qüvvələrini darmadağın etdi. Noyabrın 8-də 28 illik həsrətdən sonra Azərbaycan xalqı üçün böyük əhəmiyyət kəsb edən və rəmzi mənə daşıyan Şuşa şəhəri işğaldan azad edildi. Bu gün biz bir daha bütün dünyaya sübut edirik ki, biz böyük xalqıq, biz məğrur xalqıq! - deyən Prezident İlham Əliyev onu da bildirib ki, "Biz yenilməz xalqıq! Biz döyüş meydanında düşməne yerini göstəririk!".

Bəli, bu gün Azərbaycanın güclü ordusu, yenilməz ordusu var. O ordu ki, döyüş meydanında öz gücünü göstərə bildi. 44 gün sürən hərbi əməliyyatlar nəticəsində müzəffər Azərbaycan Ordusu Cəbrayıl, Füzuli, Zəngilan, Qubadlı şəhərlərini, Zəngilan rayonunun Mincivan, Ağbənd, Bartaz qəsəbələrini, Xocavənd rayonunun Hadrut qəsəbəsini və bir çox kəndlərini, Tərtər rayonunun Suqovuşan kəndi, Xocalı və Laçın rayonlarının bir neçə kəndləri daxil olmaqla ümumilikdə 300-dən çox yaşayış məntəqəsini, həmçinin Ağdərə, Murovdağ və Zəngilan istiqamətlərində mühüm strateji yüksəklikləri işğaldan azad etdi. Xatırlatmaq yerinə düşər ki, Ermənistan-Azərbaycan münəqişəsinin sülh yolu ilə həlli istiqamətində dövlət başçımız yorulmadan səylər göstərmiş, danışıqlar aparmışdır. Azərbaycan tərəfi regionda davamlı sülh, təhlükəsizlik və əməkdaşlıq mühitinin bərqərar olması istiqamətində, Ermənistan-Azərbaycan münəqişəsinin ədalətli həlli istiqamətində ardıcıl addımlar atmışdı. Münəqişənin həlli üçün hüquqi və siyasi addımlar beynəlxalq hüququn norma və prinsipləri, BMT Təhlükəsizlik Şurasının 822, 853, 874 və 884 sayılı qətnamələri, Avropada Təhlükəsizlik və Əməkdaşlıq Təşkilatı (ATƏT) və digər beynəlxalq təşkilatların müvafiq sənəd və qərarlarına əsaslanırdı. BMT Təhlükəsizlik Şurası düşmənçilik aktlarının dərhal dayandırılmasını, işğalçı qoşunların Azərbaycan Respublikasının bütün işğal edilmiş ərazilərindən dərhal, tam və qeyd-şərtsiz çıxarılmasını tələb etdi. Qətnamələrin heç biri Ermənistan tərəfindən yerinə yetirilmədi.

Ermənistan öz işğalçı siyasətini davam etdirsə də, Azərbaycanın güclü ordusu və Ali Baş Komandan, Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin siyasi iradəsi ilə torpaqlarımız işğaldan azad edildi. Əlbəttə ki, ölkənin hərbi qüdrəti və üstünlüyü 2016-cı ilin aprel döyüşlərində nümayiş etdirildi. Həmin döyüşlərdə ən müasir hərbi texnika ilə təchiz edilmiş Azərbaycan Silahlı Qüvvələrinin gücü öz sözünü demiş oldu. Azərbaycan Ordusunun Lələtəpədə, Naxçıvanın Günnüt, Qızılqaya yüksəkliklərinə sancdığı Azərbaycan bayrağı ordumuzun hansı gücə sahib olduğunun göstəricisidir. Əl-

Zəfərin bir addımlığında - Tovuz döyüşləri

bəttə ki, Prezident İlham Əliyevin həyata keçirdiyi güclü dövlət, güclü ordu strategiyası torpaqlarımızın işğaldan azad olması ilə nəticələndi.

ERMƏNİSTANIN NÖVBƏTİ TƏXRİBATI

2020-ci ilin iyulun 12-si günorta saatlarından başlayaraq Ermənistan Silahlı Qüvvələri Azərbaycan Dövlət Sərhəd Xidmətinin Tovuz rayonunda yerləşən mövqelərini artilleriya qurğularından atəşə tutmasından artıq dörd il ötür. Bu gün biz həmin tarixdən qalib xalq olaraq danışıq. Bu, Ermənistan Silahlı Qüvvələrinin növbəti dəfə təxribatı idi. Bu, Ermənistan tərəfinin Azərbaycana qarşı artilleriya hücumunun əvvəlcədən planlaşdırılmasını bir daha göstərmiş oldu. Ermənistanın keçmiş prezidenti Robert Köçəryan verdiyi açıqlamada Tovuz döyüşlərinin Ermənistan Silahlı Qüvvələrinin təxribatı nəticəsində başladığını bildirmişdi. Azərbaycan Silahlı Qüvvələrinin cavab atəşi və əks-həmlə tədbirləri nəticəsində Ermənistan Silahlı Qüvvələrinin hücum cəhdinin qarşısı alındı. Artilleriya, minaatan və tankların tətbiqi ilə gedən gecə döyüşlərində Azərbaycan Ordusunun dəqiq atəşi ilə qarşı tərəfin daşmaq məntəqəsi, artilleriya qurğuları, hərbi hissəsi ərazisində avtomobil texnikası və canlı qüvvəsi məhv edildi. Düşmən hücumunun qarşısını alarkən Azərbaycan Ordusunun 12 hərbi qulluqçusu, general-mayor Polad Həşimov, polkovnik İlqar Mirzəyev, mayor Namiq Əhmədov, mayor Anar Novruzov, baş leytenant Rəşad Mahmudov, gizir İlqar Zeynalli, gizir Yaşar Babayev, müddətdən artıq həqiqi hərbi xidmət hərbi qulluqçuları əsgər Elçin Mustafazadə, Nazim İsmayılov, Xəyyam Daşdəmirov, çavuş Vüqar Sadıqov, baş əsgər Elşad Məmmədov şəhid oldu. Ermənistanın artilleriya atəşləri nəticəsində Ağdam kəndinin 76 yaşlı sakini həlak oldu. Həmin günlərdə Ermənistan Silahlı Qüvvələri Tovuz rayonunun Ağdam, Dondar Quşçu, Əlibəyli və Hacallı kəndlərini ağır artilleriya silahlarından atəşə tutmağa başlayıblar. Daha intensiv atəş Ağdam kəndi istiqamətində olmuşdur. Dondar Quşçu kəndinin ərazisinə isə 20-dək top mərmisi düşmüşdür. Mərmilərdən ikisi dinc əhalinin yaşadığı əraziyə düşüb.

"BİZİM ERMƏNİSTAN ƏRAZISİNDƏ HƏRBİ HƏDƏFLƏRİMİZ YOXdUR"

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev çıxışlarının birində bildirmişdir: "İyul ayında Ermənistan-Azərbaycan dövlət sərhədinin Tovuz istiqamətində yenə də artilleriya atəşi nəticəsində

də hərbiçilərimiz və bir mülki şəxs həlak olmuşdur. Heç kəsə sirr deyil ki, ilk atəşi, o cümlədən artilleriya atəşini Ermənistan açıbdır və ilk həlak olanlar da məhz Azərbaycan hərbiçiləri olmuşdur. Azərbaycan düşməne layiqli cavabını verdi və düşmən bir santimetr irəliyə gedə bilmədi. Düşmən dayandırıldı, ölkəmizin ərazi bütövlüyü qorundu. Sarsıdıcı zərbələr nəticəsində Ermənistan tərəfi məcbur olub acı məğlubiyyətlə razılaşdı. Mən bu barədə demişəm, bir daha demək istəyirəm, əgər bizim istəyimiz olsaydı hərbi döyüşləri Ermənistan ərazisinə keçirə bilərdik. Ancaq bizim Ermənistan ərazisində hərbi hədəflərimiz yoxdur və belə olan halda bir neçə gündən sonra atəş dayandırılmışdır".

Dünya bu döyüşlərə biganə qala bilmədi. Türkiyə Xarici İşlər Nazirliyi Ermənistan Silahlı Qüvvələrinin Azərbaycan Ordusunun mövqelərini atəşə tutması ilə bağlı bəyanat yaydı və Ermənistan silahlı birləşmələrinin Azərbaycanın Tovuz bölgəsinə hücumunu qətiyyətlə pislənilib. Rusiya Xarici İşlər Nazirliyi dərhal atəşi dayandırmağa çağırdı. Gürcüstan prezidenti 12-13 iyul tarixlərində Azərbaycan və Ermənistan sərhədində baş verən silahlı qarşıdurmaya görə narahatlığını ifadə etmiş oldu. Pakistan, Qazaxıstan, Moldova, Yaponiya, Böyük Britaniya kimi dövlətlər öz münasibətlərini ifadə etdilər və hərbi əməliyyatların dərhal dayandırılmasına çağırdılar. Türk Şurası, GUAM, ATƏT və digər təşkilatlar Tovuz rayonunun artilleriya atəşinə tutulmasını və beləliklə, bölgədə gərginliyin artmasını qətiyyətlə pisləmiş oldular.

Bu döyüşlər böyük qələbənin başlanğıcı oldu. Yaşından, tutduğu vəzifəsindən asılı olmayaraq, hər bir azərbaycanlı Vətən keşiyində dayanan, düşmənlə vuruşan əsgərə mənəvi, fiziki cəhətdən dayaq, arxa, ona silahdaş oldu. Yaranan hər bir çətin şəraitə gözə alaraq, vətənimiz Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü canları və qanları bahasına olsa da belə qorumağa hazır olduqlarını göstərdilər. Azərbaycanın döyüşən əsgəri, hər birimiz sənin yanımdıyıq, - dedilər. Ali Baş Komandanın əmrini gözləyirik. Üçrəngli ay-ulduzlu bayrağımızı işğaldan azad edəcəyimiz torpaqlarımıza tezliklə sancacağımıza inam sonsuz idi. Həsrdən cadar-cadar olmuş Qarabağ torpağı yolumuzə gözləyirdi. Düşmən təxribatlarına cavab olaraq həyata keçirilən uğurlu hərbi əməliyyatlar böyük qələbəyə gedən yolun əsasını qoydu. 44 günlük Vətən müharibəsi torpaqlarımızı işğaldan azad etdi. Şəhidlərimizin - mübarizlərin, əlifflərin, poladların, ilqarların və neçə-neçə vətən övladlarının qisası qiyamətə qalmadı.

SEPARATÇI REJİMİN MÖVCUDLUĞUNA SON QOYULDU

2020-ci ilin iyulunda baş vermiş Tovuz döyüşlərindən təxminən iki ay yarım sonra Ordumuz, xalqımız üçün həlledici

olan haqq savaşı başladı. "İyul ayında Azərbaycan düşməne layiqli cavabını verdi, öz ərazi bütövlüyünü qorudu və bir daha göstərdi ki, Azərbaycanla hədə-qorxu dili ilə danışan bundan peşman olacaqdır", - deyən Cənab Prezident bildirib ki, əfsuslar ki, bu, onlar üçün dərs olmadı. Halbuki mən iyul təxribatından sonra demişdim ki, Ermənistanın bu acı məğlubiyyəti onlar üçün dərs olmalıdır.

Sentyabrın 27-də düşmənin növbəti təxribatının qarşısını almaq üçün genişmiqyaslı əks-həmlə əməliyyatı keçirən rəşadətli Silahlı Qüvvələrimiz 44 günlük Vətən müharibəsində Ermənistan silahlı qüvvələrinə qalib gələrək torpaqlarımızı işğaldan azad etdi. Otuz illik əsarət dünyanın diqqətini cəlb edən möhtəşəm hərbi əməliyyatlarla sona yetdi.

44 günlük Vətən müharibəsində dünya bir daha erməni terrorunu, barbarlığını, vəhşiliyini görmüş oldu. Müharibə dövründə ermənilərin mülki, dinc insanları hədəfə alınmasının bir daha şahidi olduq. "Biz bütün gücümüzü səfərbər edib bu müharibədə Qələbə qazanaraq

düşməni torpaqlarımızdan qovduq", - deyən Azərbaycan Prezidentinin bildirdiyi kimi, düşməni elə rəzil vəziyyətə qoyduq ki, onlar bizim qabağımızda diz çökdülər, ağ bayraq qaldırdılar və məcbur olub kapitulyasiya aktına imza atdılar.

Ötən ilin sentyabrın keçirilmiş birgünlük antiterror əməliyyatı nəticəsində Azərbaycan Qarabağdakı qanunsuz separatçı rejimin mövcudluğuna son qoydu və özünün beynəlxalq səviyyədə tanınmış əraziləri üzərində suverenliyini tam bərpa etdi. "2020-ci ildə Azərbaycan BMT Nizamnaməsindən irəli gələn legitim özünümüdafiə hüququndan istifadə edərək Vətən müharibəsində Ermənistanı döyüş meydanında məğlubiyyətə uğrattı və BMT Təhlükəsizlik Şurasının 1993-cü ildə qəbul etdiyi və 27 il ərzində kağız üzərində qalmış dörd qətnamənin icrasını özü həyata etdi", - deyərək Azərbaycan Prezidenti çıxışlarının birində bildirib: "İşğal dövründə Ermənistan Azərbaycanın doqquz şəhərini və yüzlərlə kəndini yer üzündən silmiş, İslam dininə məxsus mədəni və tarixi irsimizi dağıtmış və təhqir etmişdir. 67 məsciddən 65-i dağıdılmış, qalanları isə inək və donuz saxlanılması üçün tövlə kimi istifadə olunmuşdur". Keçirilmiş birgünlük antiterror əməliyyatı nəticəsində Azərbaycan Qarabağdakı qanunsuz separatçı rejimin mövcudluğuna son qoydu və özünün beynəlxalq səviyyədə tanınmış əraziləri üzərində suverenliyini tam bərpa etdi.

Bu gün işğaldan azad olunan ərazilərdə abadlıq-quruculuq işlərinə start verilib. İnfrastruktur yenidən qurulur, yeni yollar çəkilir, abadlıq və bərpa işlərinə start verilib. Əzəli sakinlərin səsi eşidilir bu yurd yerlərindən. Bütün bunları gören şəhidlərimizin ruhu şadıddır və azad nəfəs alırlar. Azərbaycan bayrağı şəhid qanı ilə suvarılmış torpaqlarımızda dalğalanır.

Zümrüd BAYRAMOVA

ELAN

"Uitel" MMC müştərilərinin nəzərinə:

* Fiber optic internetdən yararlanan abunəçilərin internet sürəti 100 Mb/s-ə qədər artırılacaq.

* Fiziki şəxslər üçün internet paketinin qiyməti 25 AZN, "Internet + TV" paketinin qiyməti 31 AZN, "Internet + TV + Telefon" xidmətinin qiyməti isə 33 AZN təşkil edəcək.

* Hüquqi şəxslər üçün 100 Mb/s internet paketinin qiyməti 30AZN, 150 Mb/s internet paketinin dəyəri 36 AZN, 250 Mb/s internet paketi üçün qiymət 44 AZN olacaq.

Tariflər 01.08.2024-cü il tarixindən etibarlıdır. Dəyişikliklər sosialyönümlü və güzəştli paketlərə şamil edilmir.

Müdrüklərin sözüne baxmayan ulaya-ulaya qalmağının real təsdiqi Ermənistanın düşdüyü indiki vəziyyətdir. Həmişə kimlərdənsə asılı olan, sovetlər birliyi dağılandıqdan sonra digər ittifaq dövlətlərindən fərqli olaraq müstəqilliyinə rəsmi deyil, sözdə qovuşan Ermənistanın başsız başçıların əli tez-tez dəyişən ağalarının ciblərində olub. Bu gün də eyni vəziyyət davam edir. Bu ölkənin iqtisadiyyatına, enerji təminatına, yol-nəqliyyat infrastrukturuna, sərhədlərinin qorunmasına nəzarət edən Rusiya Ermənistanı forpostu kimi maraqlarına uyğun idarə edib. Rəsmi Moskva ilə hərbi sahəni də əhatə edən geniş əməkdaşlıq, tərəfdaşlıq, müttəfiqlik sənədlərinin imzalanması ilə bu asılılıq pik həddə olub. Lakin Qərbyö-nümlü siyasi kurs seçən Nikol Paşinyanın 2018-ci ildə məxmeri inqilabla hakimiyyətə gəlişi ilə Ermənistanın strateji seçimi səmum yeli kimi səmtini tez-tez dəyişib. İkinci Qarabağ müharibəsində qüdrətli Azərbaycanın Silahlı Qüvvələrinin apardığı "dəmir yumruq" əməliyyatı nəticəsində "ağ bayraq" qaldıran, kapitulyasiya aktı imzalayan Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan məğlubiyyətini Rusiya amili ilə bağlayaraq "Tıq-tıq xanım kimi rəsmi Kremlə mesaj göndərdi: "Mən səndən küsterəcək!"

Hələ də Rusiya ilə umu-küsüsünü davam etdirən Nikol üzv olduğu Kollektiv Təhlükəsizlik Müqaviləsi Təşkilatına (KTMT) da arxa çevirməklə də əbədi ağası Kremlə dərs vermək istədi. Ötən ilin sentyabrında Azərbaycanın Qarabağda keçirdiyi lokal xarakterli antiterror tədbirindən, respublikamızın təhlükəsizlik orqanlarının keçirdikləri əməliyyat zamanı separatçı tör-töküntülərin həbsindən sonra əsəbləri tarıma çəkilən Paşinyan Moskvaya arxa çevirərək Qərbə üz tutdu.

Amma nə qədər çalışsa da, ağası ilə olan iplerini qıra bilmir. Rusiyanın 3 mindən çox hərbiçisinin xidmət etdiyi Gümrüdəki 102-ci bazası və onun Zəngəzurdakı filialı hələ də fəaliyyətdədir. Hayastanın Türkiyə və İranla dövlət sərhədini, eləcə də İrəvanda hava limanındaki təhlükəsizliyi Rusiya hərbiçiləri qoruyur. Bazanın şəxsi heyəti MDB-nin Birgə Hava Hücumundan Müdafiə Sistemi çərçivəsində xidməti vəzifəsini yerinə yetirir. 2010-cu il avqustun 20-də Rusiya Federasiyası ilə Ermənistan arasında həmin bazanın yerləşdirilməsi haqqında sazişin müddətini 2044-cü ilə qədər uzadılması tərəflərin qarşılıqlı razılığı əsasında baş tutub. Diqqətə çatdırmaq ki, Konstitusiyasında qonşu ölkələrə qarşı ərazi iddiaları hələ də qüvvədə olan Ermənistan Rusiyanın özündən başqa digər ölkədə hərbi baza yerləşdirdiyi yeganə ölkədir. Saldananların məntiqi nəticəsi odur ki, tarixən Rusiyanın forpostu, imperiyanın maraqlarının yerinə yetirilməsi üçün vasitə olan Ermənistanın rəsmi Kremlin strateji maraqlarına tabe olmaqdan başqa yolu yoxdur. Vətən müharibəsindəki məğlubiyyətdən sonra özünə yeni tərəfdaş axtaran Ermənistanın Qərbə, ABŞ-a üz tutması Paşinyana qısa müddətli əminlik yaratsa da istənilən niyyət baş tutmur.

Qərbə integrasiya, Avropa İttifaqına üzvlük vədlərinə aldanan Nikol Paşinyan bu yolla nəyə nail olacağını umsa da əvvəlki şərait, Rusiyanın bu ölkədəki bağlantıları hələ də mövcudluğunu saxlayır. Cənubi Qafqazda sabitliyi pozmaq niyyətlərinə çatmaq, Hayastanla Rusiyanın əlaqələrini pozmaq üçün müxtəlif variantlara əl atan Paşinyanın Avropadakı dəstəkləri, xüsusilə Fransa Prezidenti Emmanuel Makronun himayədarlığı da özünü doğrultmur. Eyni niyyətdə olan ABŞ-ın Ermənistanı yardımçı göstərməsi, birgə hərbi təlimlər barədə razılıq əldə edilməsi də əvvəlki saxta vədlərin tərkib hissəsidir.

Hazırda dünyada, regionda baş verən hadisələr səbəbindən rəsmi İrəvan mövcud vəziyyətlə barışmaq məcburiyyətindədir. Daim arxalandığı İranda keçirilən prezident seçkilərində də islahatçı Məsud Pezeşkiyanın qalib gəlməsi Ermənistanı əməlli-başlı silkələyib. Əslən azərbaycanlı olan yeni prezidentin açıqlamaları Paşinyan iqtidarını, revanşistləri təlimatlandıran Serjik Sarkisyan, Robert Koçaryan kimi sabiq prezidentləri, işğalçı ölkənin Fransa kimi havadarlarını da əndişələndirib.

2024-cü ildə bir çox dövlətlərdə prezident seçkiləri keçirildi və bu proses davam etdirilir. Son günlərdə Fransa Prezidentinin

Dalanda qalan Ermənistanın havadar seçimi

Qərbin, ABŞ rəsmilərinin Cənubi Qafqaza mütəmadi səfərlərinin məramı bölgədə sülhə pəncərə açmaq deyil, görünən işığın qabağını kəsməkdir

üzləşdiyi çətinliklər, Avropa Parlamentinə seçkilərdə Makronun partiyasının məğlub olması Ermənistanı da narahat edib. Rəsmi İrəvanı öldürücü silahla təmin edəcəyini bildiren Makronun bu vədi özü kimi hələ ki, havadan asılı qalıb. Yelisey Sarayının gələcək hakim dairələrinin Ermənistan -Fransa əlaqələrinə münasibətlərinin hansı səviyyədə olacağı belli deyil.

Payızda prezident seçkiləri keçiriləcək ABŞ-ın rəsmi İrəvana son günlərdə intensivləşən "isti münasibəti" də səbəbsiz deyil. Vaşinqton rəsmilərinin Cənubi Qafqazla bağlı siyasətlərində diqqət çəkən korrektələr, Zəngəzur dəhlizinin açılmasının "vacibliyinin" məhz seçkilər ərəfəsində xatırlanması müəmmalıdır. Son günlərdə keçirilən debatlarda prezidentliyə namizəd, ABŞ-ın sabiq dövlət başçısı Donald Trampa məğlub olan Ağ Evin indiki lideri Cozef Baydenin, ABŞ Dövlət Departamenti rəsmilərinin düşüncəsinə düşən Zəngəzur dəhlizinin tezliklə açılması ilə bağlı hərəkətlərinin intensivləşməsi səbəbsiz deyil. Prezident seçkilərində daha çox səs toplamaq istəyən Baydenin məqsədi tamamilə başqadır. ABŞ-ın gedişlərinin əsl məqsədi guya Cənubi Qafqazda sabitlik yaranmasında, 30 il həllini gözləyən Zəngəzur dəhlizinin açılmasında Ağ Evin xidmətlərini önə çəkəməkdir. Regional məsələlərin həllində üstünlüyünü göstərməklə seçicilərin səsini qazanmaqdır. Ancaq Vaşinqton rəsmiləri unudurlar ki, Cənubi Qafqazda sabitliyin yaranması, Azərbaycanla rəsmi İrəvan arasında sülh müqaviləsinin imzalanması üçün başlıca şərt Ermənistanın Konstitusiyasında dəyişiklik edilməsi, Hayastanın qonşu ölkələrə ərazi iddialarının bu ölkənin digər hüquqi sənədlərindən də çıxarılmasıdır. Bu başlıca amili "unudan" Ağ Ev kimi Yelisey Sarayının da Ermənistanı dəstəklərini ifadə etmələri torbada pişik məsələyə bənzəyir. Ehtimal etmək olar ki, payız ayında ABŞ-da hakimiyyət dəyişə bilər. Keçirilən sorğular, debatlar, rəylər onu göstərir ki, hazırkı Prezident Baydenin mövqeləri namizəd, eks-prezident Trampın nüfuzundan xeyli aşağıdır. Baydenin respublikaçı Trampa məğlub olması Paşinyanın pa-

yı aylarında siyasi cəhətdən tam yetim qalması ilə nəticələne bilər. Çünki Donald Tramp tamamilə başqa səpkidə xarici siyasət yürüdəcək. Digər Avropa ölkəsi olan Böyük Britaniyanın dəstəyi ilə Ermənistanda Xarici Kəşfiyyat Xidmətinin yaradılması, bu ölkədə yeni hökumətin formalaşmaq ərəfəsində olması faktı da nəzərə alınsa kapitansız qalan gəmi olan Ermənistanla bağlı yaranan mənzərənin izahına ehtiyac qalmır.

Başqa sözlə deyilsə Nikolun erköyünlüyü ilə hesablaşacaq dəstək zəifləyir. Hadisələrin burulğanında çabalayan Ermənistan hakim dairələri yenə "ya bundadır, ya onda" oyununun açıqlaması ilə məşğuldur. Yən, Rusiya ilə münasibətlərə yenidən baxmaq zərurətinə inananların sayı artır. Bu dəyişiklik Paşinyanın sətirləlti açıqlamalarında da hiss olunur. Ermənistanın Rusiyadakı səfiri Vaqarşak Arutyunyanın Belqoroda səfər etməsi, Ukrayna ərazisində həlak olan rus əsgərlərinin abidəsi önünə gül dəstələri qoyması, Ermənistan spikerinin müavini Akop Arşakyanın nümayəndə heyəti ilə Moskvada rusiyalı həmkarı ilə görüşündə iki ölkə arasındakı münasibətlərlə bağlı danışıqlar aparması görünən dağa bələdçinin lazım olmadığını təzahürüdür. Amma daşnak ideologiyasının dövlət siyasətinin əsas xətti kimi illərdən bəri davam etdirən Ermənistanın təkmil xarici siyasətinin olmadığı faktını da unutmaq olmaz.

Yeri gəlmişkən: Çayın kənarında dayanan əqrəb o biri sahile üzən tısbağadan xahiş edir ki, onu da özü ilə aparsın. Çayın kənarına çatmağa az qalmış xasiyyətinə uyğun tısbağanı sancan əqrəbin nankorluğuna qəzəblənən canaqlı bağanın iradına əqrəbin cavabı belə olur: "Allah kəssin, nə edim mənim də xasiyyətətim belədir." Xain, haqq itirən, məkri ermənilər də əqrəb kimi nankordurlar. Əsrlərdən bəri Azərbaycan xalqına qarşı soyqırımlar törədən daşnakların əqrəbsayaq xasiyyətlərinə sadıq qalmaları ermənilərə etibar sarsıdır. Paşinyanın Rusiyaya isti münasibəti də müvəqqəti xarak-

ter daşıya bilər. Qərb ölkələrində vəziyyət axarına düşdükdən sonra Paşinyanın hansı səmtə üz tutacağı belli deyil. Keşiş Baqrat Qalstanyanın şoularını da unutmaq olmaz. Qarşdakı aylarda daha güclü aksiyaların anonsunu verən keşiş xarici dairələrdə planlaşdırılan göstərişlərə uyğun aksiyaları gücləndirəcəyini bildirib. Hazırda Paşinyanın seçimi ABŞ-da keçiriləcək prezident seçkiləri, Fransada Makronun üzleşəcəyi vəziyyətlə birbaşa bağlıdır.

Belə ki, Ermənistan yenə dalanda qalıb. Zəngəzur dəhlizi ilə bağlı məsələyə gəlincə, bütün dünya ictimaiyyəti də bilir ki, Azərbaycan digər əraziləri kimi, tarixi torpaqları olan Zəngəzuru da beynəlxalq hüquq normaları əsasında azad edəcək. Yeni bəzi dairələrin bu amili özlərinin maraqları, siyasi divident qazanmaq naminə gündəmə gətirmələri dəryada balıq tutmaq sevdasıdır. Bu baxımdan Qərbin, ABŞ rəsmilərinin Cənubi Qafqaza mütəmadi səfərlərinin məramı bölgədə sülhə pəncərə açmaq deyil, görünən işığın qabağını kəsməkdir. ABŞ Dövlət Departamenti rəsmilərinin dəhlizlə bağlı "Zəngəzur yolu ya Ermənistandan keçəcək, ya da ki, biz imkan verməyəcəyik" açıqlamaları hazır işə şərik çıxmaqdır. "Yaxşı, biz bunu üç ildir deyirik ki, bu, Ermənistandan keçsin, Ermənistan imkan vermir. İndi də bizi ittiham edirlər ki, biz başqa yol seçirik. Yəni, siz şərait yaradın Ermənistanın ərazisindən keçsin, Mehri ərazisindən keçsin, mən dediyim şərtlərlə, onda digər variantda ehtiyac qalmayacaq. Yoxsa bu da anlaşılan deyil. Bu gün Azərbaycanın əsas hissəsi ilə Naxçıvan arasında əlaqə yenə də İran ərazisindən həyata keçirilir. Niyə buna etiraz edilmir, məhz Mehri hissəsinə etiraz edilir? Ermənistan-İran ticarəti gündən-günə artır, çiçəklənir. İran Qərbi Zəngəzurdakı konsulluq açır. Niyə bu, necə deyirlər, heç bir sual yaratmır? Yəni, belə məntiqsiz və cəfəng açıqlamalar heç kimə şərəf gətirmir və "biz buna imkan verməyəcəyik" deyəndə, - mən artıq bunu demişəm, - Amerika nəyi nəzərdə tutur, necə imkan verməyəcək? Gələcək Zəngəzurdakı bir sədd qoyacaq, ya Zəngilanda bir qoşun yerləşdirəcək, ya İran ərazisində? Necə imkan verməyəcək? Bu, bizim suveren işimizdir. Bizim İranla bu yaxınlarda Astarçay üzərində körpünün açılışı olmuşdur. Nə üçün? Çünki Şimal-Cənub dəhlizində yükdəşimlərin həcmi iki dəfə artıb və hazırda Astarçaydakı terminal bütün o yükləri götürə bilmir. Rusiya ilə ikinci keçid açmış Xanobada və indi Rusiya-Azərbaycan sərhədində iki keçid var, bir idi. İranla da iki keçid var. Yəni, bu, bizim suveren işimizdir" söyləyən Prezident İlham Əliyevin Ermənistanla məsləhəti budur ki, manipulyasiyalarla məşğul olmasın. Ən düzgün variant Mehri ərazisindəndir. Xatırladaq ki, sovetlərin vaxtında oradan dəmir yolu keçirdi və avtomobil yolu da tikildi. Həm dəmir və avtomobil yolları əvvəl olduğu kimi, yenə də oradan keçməlidir. Azərbaycandan Azərbaycana heç bir yoxlama aparılmadan insanların və yüklərin hərəkəti təmin edilməlidir. Prezident İlham Əliyevin "Əks təqdirdə, Ermənistan əbədi dalan kimi qalacaq və əgər, dediyim marşrut açılmasa, biz Ermənistanla heç bir başqa yerdə sərhədimizi açmaq fikrində deyilik. Yəni, beləliklə, onlar bundan daha çox ziyan görcəklər, nəinki xeyir" sözləri ABŞ və Qərb dairələrinin rəsmilərinə diplomatik örnəkdir.

Xuraman İsmayilqızı

ELAN

"Extranet" MMC 01.08.2024 tarixindən etibarən internet tariflərinin şərtlərini yeniləyir:

* Abunəçilərin internet sürəti 100 Mb/s-ə qədər artırılacaq.

* Fiziki şəxslər üçün internet paketinin qiyməti 25 AZN, "Internet + TV" paketinin qiyməti 31 AZN, "Internet + TV + Telefon" xidmətinin qiyməti isə 33 AZN təşkil edəcək.

* Hüquqi şəxslər üçün 100 Mb/s internet paketinin qiyməti 30AZN, 150 Mb/s internet paketinin dəyəri 36 AZN, 250 Mb/s internet paketi üçün qiymət 44 AZN olacaq. Qeyd edək ki, dəyişikliklər sosialyönümlü və güzəştli paketlərə şamil edilmir.

“Ərazi bütövlüyünü tam təmin edərək qlobal arenada özünün ən güdrətli dövrünə qədəm qoyan qalib Azərbaycanımız dövlət olaraq tarixinin ən qürurlu dövrünü yaşayır. 44 günlük müharibə və ardınca bir günlük antiterror tədbirləri nəticəsində Qarabağda separatizm yuvasının tam dağıdılması ilə dünyaya dövlət və millət olaraq gücümüzü göstərmiş olduq. Bunun nəticəsi kimi bu gün bayrağımız ölkəmizin bütün ərazisində qürurla dalğalanır”. Bu sözləri SİA-ya açıqlamasında deputat Rəşad Mahmudov deyib.

O bildirib ki, bütün bu möhtəşəm tarixi hadisədən sonra ölkədə yaranmış yeni ictimai-siyasi vəziyyət bir sıra mühüm proseslərin reallaşdırılmasına imkan verdi: “İlk dəfə olaraq ölkənin bütün ərazisində növbədənənar prezident seçkiləri keçirildi. Otuz ildən sonra işğal altında olan ərazilərdə seçicilər səsvermədə iştirak edərək vətəndaşlıq borclarını yerinə yetirdilər. İndi ölkəmiz növbəti mühüm ictimai-siyasi mərhələnin astanasındadır. Azərbaycan parlament seçkilərinin keçirilməsinə hazırlaşır.

Qeyd etmək yerinə düşər ki, Milli Məclisin hər çağırışının səlahiyyət müddəti 5 ildir. Eyni zamanda, Konstitusiyanın 98-ci maddəsinin II hissəsinə əsasən növbədənənar seçkilərdə seçilən Milli Məclisin çağırışının səlahiyyət müddəti 5 ildən az ola bilər. Bu halda növbəti seçkilər Milli Məclisin çağırışının səlahiyyət müddətinin beşinci ilinin noyabr ayında keçirilməlidir. Seçkilərin keçirilməsi müddətinin önə çəkilməsi də bir sıra mühüm məqamlarla əlaqədardır. Öncə onu demək lazımdır ki, bu, müstəqil Azərbaycanın ərazi bütövlüyü çərçivəsində, işğaldan azad olunmuş torpaqlarda keçiriləcək ilk parlament seçkisi kimi tarixə düşəcək.

Ölkə başçısının sərəncamı ilə Altıncı çağırış Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi buraxılması və növbədənənar seçkilərin 2024-cü il sentyabrın 1-nə təyin edilməsi aparılan hərərəfli islahatların davamıdır. Eyni zamanda, ilk dəfə olaraq parlament seçkilərinin işğaldan azad edilmiş ərazilərdə də keçirilməsi ölkə bütövlüyünün qanunvericilik müstəvisində də təsdiqinin bir daha bariz nümunəsi olmaqla yanaşı, xalqımızın sürətlə inkişaf edən demokratik Azərbaycan naminə səsvermə prosesinə güclü dəstək verdiyini bütün dünyaya nümayiş etdirəcək”.

“Növbədənənar seçkilər islahatların davamıdır”

“Parlament seçkilərinin növbədənənar keçirilməsini şərtləndirən mühüm amillərdən biri də BMT-nin İqlim Dəyişmələri üzrə Çərçivə Konvensiyasının Tərəflər Konfransının 29-cu sessiyası, yəni COP29-un keçirilməsinin noyabr ayına təsadüf etməsidir. İstər Azərbaycanın, istərsə də Cənubi Qafqaz regionunun ictimai-siyasi həyatında strateji əhəmiyyətə malik belə mötəbər beynəlxalq tədbirin ölkəmizdə keçirilməsi Azərbaycana göstərilən etimadın və böyük hörmətin göstəricisidir. Digər tərəfdən ölkəmizin üzərinə böyük məsuliyyət də düşür. 80 minə yaxın əcnəbi qonağın Azərbaycana təşrif buyuracağı və qlobal əhəmiyyətli qərarların qəbul olunacağı COP29-un yüksək səviyyədə keçirilməsi zəruriyyətini ortaya qoyur.

İstər Azərbaycanın, istərsə də Cənubi Qafqaz regionunun ictimai-siyasi həyatında strateji əhəmiyyətə malik belə mötəbər beynəlxalq tədbirin ölkəmizdə keçirilməsi Azərbaycana göstərilən etimadın və böyük hörmətin göstəricisidir. Digər tərəfdən ölkəmizin üzərinə böyük məsuliyyət də düşür. 80 minə yaxın əcnəbi qonağın Azərbaycana təşrif buyuracağı və qlobal əhəmiyyətli qərarların qəbul olunacağı COP29-un yüksək səviyyədə keçirilməsi zəruriyyətini ortaya qoyur.

Əlbəttə, Azərbaycan bir sıra qlobal səviyyəli tədbirləri uğurla həyata keçirməsi ilə tanınır və böyük təcrübəyə malikdir. Bununla belə, mühüm əhəmiyyət daşıyan parlament seçkilərinin və qlobal xarakterli tədbirin eyni vaxtda keçirilməsi məqəduyğun olmazdı. Eyni zamanda, Kioto Protokolunun Tərəflər Görüşünün 19-cu sessiyası və Paris Sazişinin Tərəflər Görüşünün 6-cı sessiyası da noyabr ayında Azərbaycanda keçiriləcəyi nəzərə tutulur. Təbii ki, belə mötəbər tədbirlərin Bakıda keçirilməsi bütün dünyanın diqqətini Azərbaycana yönəldəcək və paytaxtımız minlərlə qonağı qəbul edəcək. Böyük təbliğat platformalarına çevriləcək bu tədbirlərin Bakıda keçirilməsi sözsüz ki, Azərbaycanın beynəlxalq nüfuzunun daha da artmasına və postmüharibə reallıqlarının dünya ictimaiyyətinin diqqətinə çatdırılmasına şərait yaradacaq. Bütün bunlar daha yaxşı hazırlıq tələb edir və hazırlığın digər ictimai-siyasi proseslərlə paralel aparılmamasını şərtləndirir. Buna görə də, Milli Məclisin buraxılması və növbədənənar parlament seçkilərinin təyin edilməsi ilə bağlı təşəbbüsün millət vəkili tərəfindən dəstəklənməsi reallıqdan doğan zərurətdir və ölkəmizin maraqlarına xidmət edir” - deyir o, əlavə edib.

Söylü Ağazadə

Zavodda 53 nəfər zəhərləndi - Cinayət işi açıldı

İyulun 10-da Sumqayıt şəhərində yerləşən zavodlardan birində çalışan işçilərin qida zəhərlənməsindən şəhər xəstəxanasına müraciət etməsi barədə rayon prokurorluğuna məlumat daxil olub. Bu barədə SİA-ya Sumqayıt Şəhər Prokurorluğundan məlumat verilib. Bildirilib ki, ilkin araşdırma zamanı müəssisənin 53 nəfər əməkdaşının nahar vaxtı zavodun yeməxanasında qəbul etdikləri qidalardan zəhərlənməsi müəyyən edilmişdir.

Zəhərlənmənin səbəbinin müəyyənləşdirilməsi məqsədilə Azərbaycan Respublikasının Qida Təhlükəsizliyi Agentliyi əməkdaşlarının iştirakı ilə yeməxanada olan qidalardan nümunələr götürülərək müvafiq ekspertizaya təyin edilib və digər zəruri prosessual hərəkətlər icra olunub. Zəhərlənən şəxslərə stasionar tibbi yardım göstərildikdən sonra onlar evə buraxılıb. Hazırda vəziyyətləri normaldır. Faktla bağlı Sumqayıt şəhər prokurorluğunda Cinayət Məcəlləsinin 314.1-ci (səhlənkarlıq) maddəsi ilə cinayət işi başlanaraq istintaq aparılır.

müşahidə olur. Həm COP29 konfransının, həm də parlament seçkilərinin keçirilməsi ictimaiyyət arasında böyük məmnunluq hisləri yaradıb. Bu sevincə sevinc qatan başlıca amil isə hər iki mühüm tədbirin Azərbaycanın suverenliyinin təmin olunduğu bir vaxta təsadüf edir. Qürurverici sevincli anların yaşandığı bir dövr də tarixi proseslərdən kənar da qalmaq vətəndaşlıq məsuliyyətini dərk etməsinin göstəricisi sayıla bilər. AXCP sədri Əli Kərimli və Milli Şuranın rəhbəri Cəmil Həsəni seçkilərdən kənar da qalmağa üstünlük verməklə tədbiri deyil, özlərini boykot etmiş olurlar. Həm də bu seçkilərin sonu onlar üçün siyasətin bitdiyi demək olacaq. Çünki inandırıcı deyil ki, növbəti seçki prosesinə qədər onlar siyasət də qala bilsin. Bu baxımdan demək olar ki, seçkiyə qatılmamaqla Əli Kərimli, Cəmil Həsəni və ətrafında olanlar özləri özlərini tələ salmış oldular.

İLHAM ƏLİYEV

“Boykot”çular özlərini tələyə saldılar

Bu gün ki, reallıq ondan ibarətdir ki, hüquqi və demokratik dövlət quruculuğuna sədəqətli olan Azərbaycan dünyanın ən azad və demokratik ölkəsi olaraq tanınır və qəbul edilir. Keçirilən bələdiyyə, parlament, prezident seçkiləri beynəlxalq norma və qaydalara, eləcə də Azərbaycanın qəbul etdiyi qanunvericilik aktlarına uyğun təşkil edilir və keçirilir. Xalqın yüksək fəallığı ilə keçirilən hər bir seçki nəticə etibarlı ilə Azərbaycanın müstəqillik tarixinə növbəti parlaq seçki ənənəsi olaraq yazılıb. Getdiyi yola sədəqətli olan Azərbaycan sentyabrın 1-də keçirilməsi planlaşdırılan parlament seçkilərində də ənənəsini davam etdirəcəyi şübhəsizdir. Çünki xalqın istəyi, hakimiyyətin siyasi iradəsi bunu deməyə əsas verir.

Təbii ki, bu dəfə də xalq qazanacaq və seçkidən qalib olaraq çıxacaq. Düzdür qazanda fırtına yaratmağa çalışan məkrli qüvvələr, xüsusilə də AXCP və Milli Şuradan ibarət olan dağıdıcı məxlulqlar hər vechlə xalqın seçim, seçmək hüququna xələl gətirməyə çalışırlar. Bəzən də başqalarının sifarişli ilə ciblərinə yığıqları daşları anlaşıqsız olaraq orabura atmaqla ictimai rəy də çaşqınlıq yaratmağa cəhd edirlər. Bununla da dağıdıcı müxalif ünsürlərin tez-tez səsləndirdikləri “Vətən”, “Xalq” sözləri sadəcə siyasi divident əldə etmək üçün deyilən boş və mənasız fikirdən başqa bir şey olmadığını nümayiş etdirirlər. Əli Kərimli, Cəmil Həsəni və onların ətrafında olan trolların başlıca hədəf və məqsədləri ölkəmizin imicinə xələl gətirilmək və erməni lobbisinin istəyinin yerinə yetirməkdir. Bunun adı isə satqınlıq və xəyanətdir. Həmin satqınlar hələ 2020-ci ilin iyulunda Tovuz rayonu erməni terrorçuları tərəfindən intensiv atəşə məruz qalarkən 43 siyasi partiyanın hazırladığı “Ermənistanın Azərbaycana qarşı davam edən təcavüzü və dövlət sərhədinin Tovuz istiqamətində törətdiyi son təxribatları ilə əlaqədar siyasi partiyaların milli həmrəyliyə dair” bəyanatını imzalamaqdan imtina etmişdilər. 44 günlük Vətən Müharibəsi zama-

ni bir neçə dəfə siyasi partiyalar bir araya gəlib beynəlxalq təşkilatlara Ermənistanın vandallıq hərəkətləri və dinc sakinlərin raket atəşinə tutulmasına etiraz əlaməti olaraq bəyanatlar, müraciətlər ünvanladığı zaman Müsavat və AXCP həmin müraciətlərə qoşulmaqdan imtina etdilər. Prezident Administrasiyasında siyasi partiyaların rəhbərləri ilə keçirilən görüşlərdə AXCP və Müsavat funksionerləri qatılmadılar. Hətta siyasi dialoq çağırışlarına da əhəmiyyətsiz yanaşdılar. Bütün bunlar Əli Kərimlinin, Cəmil Həsəninin və onların trollarının şər qüvvələrdən asılı olduqlarını göstərir. İndiki məqamda dağıdıcı ünsürlər o dərəcə ağıllarını itirib, başlarından olublar ki, seçkiləri “boykot” etmək kimi absurd iddia ilə çıxış edirlər. Hər gün Cəmil Həsəni və Əli Kərimli baş-başa verib seçkilərlə bağlı şər və böhtanlar səsləndirib, dezinformasiya xarakterli informasiyalar yayırlar.

Əli Kərimli siyasi proseslərin arxasınca sürünür

Eyni mərkəzin vahid tezisini icra edən dağıdıcı müxalifət səhvlərindən nəticə çıxarıb, ümumxalq tədbirə qatılmaq əvəzinə təkrar olaraq yanlış siyasətlərini davam etdirirlər. İlk öncə seçkilərə hazır olmadıqlarını bildirən AXCP və Milli Şura funksionerləri sonradan seçkiləri “boykot” edəcəklərini bəyan etdilər. Bununla özlərini tələyə salmış oldular. Çünki ilk dönmə də “seçkiyə hazır deyilik” deyirdilər. Hətta Ə.Kərimli Qənimət Zahidin “Azərbaycan saat”ına müsahibəsində “yayın istiləri başa çatmamış Azərbaycan hakimiyyətinin parlament seçkilərinin keçirilməsi qərarını verməsi başa düşülən deyil” bildirmişdir. Bir qədər də özünü rüsvay edərək söyləmişdir ki, “imkan vermək istəmirlər ki, parlament seçkiləri COP29-a, payız aylarına qalsın”. Bu məxlulq anlamır ki, seçki marafonunun keçirilməsi qərarının verilməsi o demək deyil ki, ümumxalq tədbir növbəti

həftə keçiriləcək. Seçki qanunvericiliyinə görə, marafon ən az 60 gündən sonra baş tutacaq, Yeni artıq elan olduğu kimi seçkilər sentyabrın 1-də keçiriləcək. Deməli seçkilər qızmar yayın istisində deyil, payız fəslinə baş tutacaq. Digər tərəfdən bu kimi ümumxalq tədbirləri də iştirak etmək üçün bəhanəyə yer olmamalıdır. Özünə güvənən istənilən iddialı partiya və onun lideri hər bir stasiyaya hazır olmalıdır. Onu da nəzərə almaq lazımdır ki, hələ bir il öncədən parlament seçkilərinə hazırlıqla bağlı siyasi arenada müzakirələr aparılırdı. Hətta “şizofrenik” xəstə olduğu bildirilən Real partiyasının sədri İlqar Məmmədov parlament seçkilərinə hazırlıqla bağlı özünün təşkilat komitəsini yaratdığını və namizədliyini irəli sürəcəyi dairəni müəyyənləşdirdiyini bildirmişdir. BAP, Ümid, AMİP, ADP və digər partiyalar da seçkiyə tam hazır olduqlarını qeyd etmişdilər. AXCP sədri Əli Kərimlinin “seçkiyə hazır deyilik” deməklə sadəcə öz ayıbını ört basdır etməyə cəhd edir. Əslində anlayır ki, onun və partiyasının seçkidə iştirak etmək üçün heç bir resursu yoxdur. Bunu anladığından növbəti mərhələ də bəhanəsinə “boykot” donunu geyindirməyə çalışır. Lakin yuxarıda qeyd etdiyim kimi bu bəhanəsi də işinə yaramayacaq. Daha doğrusu onun özünün ifşasını bir qədər də dərinləşdirmiş olacaq. Çünki onların cəmiyyət də heç bir mövqeləri və sosial bazaları yoxdur. Seçkilərə qatılmamaqla heç nə əldə etməyəcəklər.

“Boykot”çular seçki prosesinə cüzi belə təsir etmək imkanına və gücünə malik deyillər

Azərbaycan cəmiyyətində böyük fəallıq

Çin-Azərbaycan strateji əməkdaşlığı hansı perspektivlər vəd edir?

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyi

Yazı Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyə dəstəyi ilə "Azad sahibkarlığın və liberal iqtisadiyyatın təşviqi" istiqaməti çərçivəsində hazırlanıb

Xəbər verildiyi kimi, iyulun 3-də Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatının Astanada keçirilən Zirvə toplantısı çərçivəsində Azərbaycan və Çin liderlərinin görüşü çərçivəsində dövlət rəhbərləri İlham Əliyev və Si Cinpin tərəfindən "Azərbaycan Respublikası ilə Çin Xalq Respublikası arasında strateji tərəfdaşlığın qurulması haqqında Birgə Bəyannamə" qəbul olunub.

Bəyannamədə Azərbaycanın Çinin təklif etdiyi global inkişaf, global təhlükəsizlik və global sivilizasiya təşəbbüsünü dəstəklədiyi, 2030-cu ilə qədər Dayanıqlı İnkişaf Gündəliyinin icrasını sürətləndirmək və beynəlxalq və regional təhlükəsizlik və sabitliyi birgə qorumaq üçün bu təşəbbüslər çərçivəsində əməkdaşlıqda fəal iştirak etməyə hazır olduğunu bildirdi.

İki ölkə liderlərinin görüşündə Çin Xalq Respublikasının Sədri Si Cinpin deyib ki, ölkələrimiz arasında əməkdaşlıq səmərəli nəticələr verib və daha zəngin strateji məzmunu çatıb: "Bu gün biz Birgə Bəyannamə qəbul etməklə ikitərəfli əlaqələrimizi strateji tərəfdaşlıq səviyyəsinə yüksəldəcəyimiz bəyan edirik. Bu, həm də yeni bir başlanğıc nöqtəsidir. Biz xalqlarımızın rifahı naminə qarşılıqlı dəstəyi artırmağa davam edəcəyik".

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev də bildirdi ki, bu bəyannamə Çin və Azərbaycanı rəsmi olaraq strateji tərəfdaşlara çevirir: "Biz gələcəkdə də fəal qarşılıqlı fəaliyyət göstərmək, ikitərəfli əlaqələri bütün istiqamətlər üzrə möhkəmləndirmək niyyətindəyik. Qeyd etmək istərdim ki, investisiya əməkdaşlığının perspektivləri artıq əyani şəkildə görünür. Son hadisələr arasında elektromobillərin və elektrobusların tanınmış istehsalçısı- Çinin "BYD" şirkətinin Azərbaycanın strateji tərəfdaşı seçilməsini qeyd etmək istərdim. Əməkdaşlığın, elektrobusların və digər elektromobillərin birgə istehsalının ilk addımı olaraq müvafiq sənədlər imzalanıb".

Görüşdə Orta Dəhliz çərçivəsində Azərbaycan ilə Çin arasında əməkdaşlığa toxunularaq, bu dəhlizin rəqəmsallaşdırılmasının onun Mərkəzi Asiya ölkələrindən Qərb istiqamətinə, eyni zamanda, Qərb istiqamətindən də Çinə və Mərkəzi Asiyaya yüklərin həcmünün artmasına müsbət təsir göstərməsi ilə bağlı fikir mübadiləsi aparılıb.

Turizm sahəsində əməkdaşlığın genişləndirilməsi və insanlar arasında təmasların artırılması məqsədilə Azərbaycanın birərəfli qaydada Çin vətəndaşlarına münasibətdə vizaların aradan qaldırılması qeyd edilərək, bunun da ölkələrimiz və insanlar arasında təmaslara ciddi təkan verəcəyinə ümidvarlıq ifadə olunub. Si Cinpin bildirdi ki, Çin tərəfi də Azərbaycan vətəndaşlarına münasibətdə vizasız gediş-gəlişin tətbiq olunması məsələsini nəzərdən keçirəcək ki, ölkələrimiz və insanlar arasında təmaslar daha da çoxalsın.

Görüşdə Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatında Azərbaycanın statusunun artırılmasının Çin tərəfindən dəstəkləndiyi vurğulanıb, gələn il Çinin sədrliyi çərçivəsində bu məsələyə xüsusi diqqət yetiriləcəyi bildirilib.

Azərbaycanın "Bir kəmə, bir yol" layihəsini dəstəkləyən və buna

qoşulan ilk dövlətlərdən biri olduğu vurğulanıb, ölkəmizin nəqliyyat-logistika imkanları, bu sahəyə hazırda Azərbaycanın investisiyalar qoyduğu və daim onu təkmilləşdirməsi sahəsində qazandığı uğurları qeyd edilib. Bu xüsusda, Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolu xəttinin ötürücülük imkanlarının 5 milyon tona, Ələt Beynəlxalq Dəniz Ticarət Limanının yükəşirmə qabiliyyətinin 15 milyon tondan 25 milyon tona çatdırılması vurğulanıb. Prezident İlham Əliyev ölkəmizin ŞƏT ilə əməkdaşlığını dəstəklədiyi kimi, BRICS-lə də əməkdaşlığının inkişafına yaxından dəstək verdiyinə görə Çinə təşəkkürünü bildirib. Si Cinpin Azərbaycan Prezidentini Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatının Çində keçiriləcək Zirvə toplantısına, Çinə dövlət səfərinə, İlham Əliyev də ÇXR Sədrini uyğun vaxtda ölkəmizə rəsmi səfərə dəvət edib.

Qeyd etməliyik ki, Çin son illər Azərbaycanla tək enerji sektorunda deyil, eləcə də, sənaye, kənd təsərrüfatı, ticarət, turizm, İKT, tranzit, logistika, yüksək texnologiya, maşınqayırma və s. kimi qeyri-neft sektoruna aid iqtisadi layihələrdə əməkdaşlıq edir.

Ümumiyyətlə, Azərbaycan ilə Çin arasında iqtisadi əlaqələrin genişləndirilməsi, bu sahədəki problemlərin həlli məqsədilə Hökumətlərarası İqtisadi Komissiya yaradılıb.

və Göyçayda aqro-logistik sənaye parklarının yaradılması, Azerbaijan Digital HUB proqramı çərçivəsində Asiya-Avropa telekommunikasiya

rın həcmi 90% artaraq 2 milyon tonu keçib. Zəngəzur dəhlizinin açılmasından sonra bu tranzit həcmində 5-8 milyon ton artması gözlənilir. Azərbaycan artıq Çinin 6 şəhərində ticarət evi açıb, bununla da Çin bazarında öz məhsullarını təşviq etməyə çalışır. Həmçinin Çin Xalq Respublikasından Azərbaycana ixracın davamlı artması müşahidə olunur.

Son illərdə Azərbaycanın Çin arasında səmərəli investisiya əməkdaşlığı həyata keçirilib. Çin şirkətlərinin Azərbaycanda fəaliyyəti sənaye, enerji, infrastruktur, informasiya texnologiyaları, ticarət, kənd təsərrüfatı və digər sahələri əhatə edir. Çinin 1995-ci ildən indiyədək Azərbaycana yatırdığı birbaşa sərmayenin həcmi 1 milyard, Azərbaycanın Çinə yatırdığı sərmayenin həcmi isə 2 milyard dollar civarındadır. Azərbaycanda Çin investisiyalı 275 şirkət fəaliyyət göstərir.

Çin şirkətləri Azərbaycanın işğaldan azad edilən ərazilərində başlanan infrastruktur layihələrində iştirak edir. "Huawei" şirkəti isə artıq bu regionda "ağıllı kənd" və "ağıllı şəhər" layihələrinin icrasına başlayıb.

Azərbaycan bərpaulunan enerji mənbələri üzrə də yüksək potensiala malik ölkələrdəndir. Son vaxtlar bu istiqamətdə xeyli iş görülüb və reallaşdırılan layihələrin dairəsi getdikcə genişləndirilir. Bu istiqamətdə Çin şirkətləri ilə də birgə layihələr həyata keçirilir. İki ölkə üçün ticari-iqtisadi və tranzit-logistika yönümlü layihələrin reallaşdırılması ilə yanaşı, eyni zamanda, həm də elm, texnika, texnologiya, İTK, rəqəmsallaşdırma, eləcə də mədəni-humanitar sahələrdə də fəaliyyətin genişlənməsi prosesi gedir.

Azərbaycan Respublikasının "Bir kəmə, bir yol" strategiyası üçün vacib ölkə olduğunu Çin rəsmiləri hər zaman qeyd edir. Bu gündə Azərbaycanın Çin vətəndaşları üçün sadələşdirilmiş viza proseduru tətbiq edirdi. İldə təxmin 20 min çinli turist Azərbaycana səfər edirdi. Çindən viza tələbinin ləğv olunması həm çinli turistlərin ölkəmizə gəlişini artıracaq, həm də Çin investorlarının ölkəmizin iqtisadiyyatına sərmayə qoymasını stimullaşdıracaq.

Dünyanın 1-ci iqtisadiyyatı, 3 ən böyük fövqəldövlətdən biri, nəhəng elm və texnologiya mərkəzi olan Çinlə Azərbaycanın strateji əməkdaşlığı ölkəmizin dünyada siyasi və iqtisadi nüfuzunun daha da artmasına töhfə verəcək. Çin texnologiyalarının Azərbaycana gətirilməsi ilə, ölkəmiz dünyanın müasir texnoloji mərkəzlərindən birinə çevrilə bilər. Ümumiyyətlə bu strateji əməkdaşlıqdan hər iki ölkə faydalanacaq.

Elçin Bayramlı

Komendant pulu nə üçün yığılır?

AYDINLIQ GƏTİRİLDİ

"İstər yeni tikili binalarda, istərsə də köhnə çoxmənzilli yaşayış binalarında vətəndaşlar istifadə etdikləri kommunal kommunikasiyalara görə aylıq ödəniş edirlər. Bundan əlavə yeni tikili binalarda vətəndaşlardan hər kvadratına görə 20 qəpikdən başlayaraq 2 manata qədər artıq kommunal pulu alınır. Həmin ödəniş binaların saxlanılmasına xərclənir. Vətəndaşlardan yığılan həmin əlavə kommunal pulu binalarda çalışan xadimələr, istifadə olunan lifte görə işıq, həyət-bacanın təmizlənməsi və s. xərclər üçün istifadə olunur". Bu sözləri SİA-ya açıqlamasında daşınmaz əmlak üzrə ekspert Elnur Fərzəliyev deyib.

Onun sözlərinə görə, ümumilikdə dünya təcrübəsinə nəzər yetirsək, hər bir ölkədə binaların saxlanması üçün vətəndaşlardan əlavə ödəniş alındığını görə bilərik: "Lakin Azərbaycanda bu işləri həyata keçirən MTK-lardır. Bu da qanunvericiliyə zidd olan

bir addımdır. Qanunvericilikdə tikilib təhvil verildikdən sonra binanın sakinləri toplaşaraq Mənzil Mülkiyyətçilərinin Müştərək Cəmiyyəti (MMMC) qurmalı və binanın idarəetməsini öz üzərlərinə götürməlidirlər. Hazırda Bakı şəhərində 2000-dən artıq çoxmənzilli yeni binalar tikilərək vətəndaşlara təhvil verilib. Lakin onlar arasında təqribən 200-250 bina MMC mövcuddur".

Ekspert sözlərinə davam edərək bildirib ki, MMC-lərdə bina xərcləri üçün ödənilən pulun məbləği komendant pulu ödənilən məbləğdən daha aşağı olur: "Sakinlər yığılan pullara və xərc sərfiyyatına nəzarət edə bilmədikləri üçün hər hansı bir narazılıq olur. Eyni zamanda, yeni tikili binalarda büdcə formalaşmalıdır və aylıq yığılan kommunaldan həmin büdcəyə pul köçürülməlidir. Çünki gələcəkdə hər hansı bir böyük xərc tələb olunarsa həmin büdcədən istifadə olunsun".

Ləman Sərraf

"SƏS" qəzetinə abunə kampaniyası davam edir!

«SƏS» QƏZETİNƏ
ABUNƏ OLMAQ İSTƏYƏNLƏR
AŞAĞIDAKI YAYIM
ŞİRKƏTLƏRİ İLƏ ƏLAQƏ
SAXLAYA BİLƏRLƏR

1. Azərpoçt Poçtdaşıma Mərkəzi – 0125984955, 0552004544
2. Azərmətbuat Yayım MMC – 0124411991, 0124404694
3. Səma Mətbuat Yayım – 0125940252, 0503336969
4. Pressainform MMC – 0125115191, 0504560835, 0553156002
5. Qaya Mətbuat yayım – 0125667780, 0502352343
6. Qasid Mətbuat Yayım – 0124931406, 0124938343
7. F.Ş.Ruhid Hüseyinov – 0124349301, 0505357898
8. Ziya LTD – 0124977696, 0503067744

1 nüsxə 1 aylığı 13.20 AZN

6 aylıq 79.20 AZN

1 illik 158.40 AZN

ABUNƏÇİLƏRİMİZİN
XİDMƏTİNDƏYİK
Müraciət, şikayət, yazı,
təbrik və başsağlıqlarımızı
dərc etməyə hazırıq!

Şalvarından 100-dən çox ilan çıxdı

Çin gömrük rəsmiləri şübhəli şəxsin şalvarında 100-dən çox canlı ilan keçirməyə cəhd etdiyini bildirib. SİA xarici mətbuata istinadən xəbər verir ki, adı açıqlanmayan şübhəli məmurların şübhəsi ilə Honq-Konqun yarı muxtar şəhəri ilə Şençjen şəhəri arasındakı sərhəddə saxlanılıb.

Araşdırmalar nəticəsində şübhəli kişinin şalvarında altı torbada 104 ədəd diri ilan gəzdirdiyi müəyyən edilib. Gömrük qurumundan verilən açıqlamada hər çantada hər cür formada, ölçüdə və rəngdə diri ilan olduğu bildirilib.

Səbinə Hüseyinli

AVRO-2024-ün final matçını bu hakim idarə edəcək

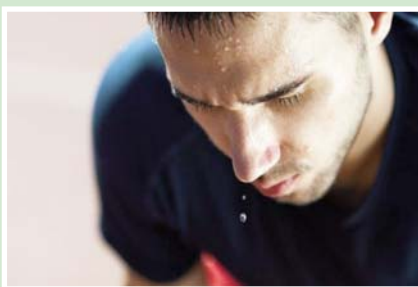
Aİmaniyada təşkil olunan Avropa çempionatının final matçını idarə edəcək hakim müəyyənənmiş. SİA xəbər verir ki, bu barədə UEFA-nın rəsmi saytı məlumat yayıb. İspaniya və İngiltərə komandaları arasındakı görüş fransalı Fransua Leteksyeyə tapşırılıb.

Qeyd edək ki, iyulun 14-də Berlinde keçiriləcək qarşılaşma Bakı vaxtı ilə saat 23:00-da start götürəcək.

Tez-tez tərləmə nədən xəbər verir?

HƏKİM İZAH ETDİ

"Tərləmə prosesi orqanizmdə mübadilə nəticəsində artıq mayenin böyrəklərdən sidik çıxarıcı yollarla xaric olunması kimi dəri vasitəsilə də xaric olunmasıdır". Bu sözləri SİA-ya açıqlamasında həkim-terapevt Nərmine Abbasova deyib. Həkim bildirib ki, artıq tərləmənin səbəbi orqanizmdəki mübadilə prosesinin tezləşməsinə bağlıdır: "Çünki insan adətən tengnəfəs olanda, güclü fiziki iş zamanı tərləmənin miqdarı artır, bu da orqanizmdə gedən maddələr mübadiləsinin artıq dərəcədə olmasına əsasən baş verir. Ümumiyyətlə, dərimiz də drenaj funksiyası daşdığı, limfa drenaj üzvlərimizdən olduğu üçün dəri vasitəsilə tərləmə prosesi həyata keçir. Adətən soyuqdeymə hallarında olan tərləmə tamamilə başqa, fiziki yüklənmə vaxtı olan tərləmə də başqa olur. Amma hər ikisi orqanizmdə gedən mübadilə nəticəsində olur.

Tərləmə yaxşı bir prosesdir. Orqanizmdən toksinlərin, artıq duzların bədənəndən çıxması, bədənəndən dəri vasitəsilə kənara atılmasıdır. Ümumiyyətlə, dəri təmiz saxlanmalıdır. Hər çıxan dəri bədənəndən yuyulmalıdır, dərinin məsamələri təmiz olmalıdır ki, dərinin tərləmə, su ifraz etmə prosesi normal baş başa çıxsın. Yayda havanın isti olması ilə bağlı bədənəndəki duz-su mübadiləsinə uyğun tərləmə prosesi daha çox baş verir. Tərləmə normal prosesdir.

Orqanizmdə immün sistemi zəif olduğu halda belə tez-tez tərləmə baş verir. Bu artıq orqanizmin zəifliyini göstərir. Normalda tez-tez tərləmə hava axını olan yerlərdə soyuqdeymə halları ilə nəticələnə bilər. İsti havadan çıxıb soyuq havaya daxil olarkən tərlə orqanizmə soyuğun daxil olması iltihablaşma hallarının tez-tez baş verməsi kimi xəstəliklərə səbəb olur. Ona görə də həddindən artıq tez-tez tərləmələr ziyanlı sayılır. Çox tərləmədə orqanizmin zəifliyini nəzərə alaraq ona qarşı da müalicə tətbiq olunması və səbəbi araşdırılaraq həkim nəzarəti ilə aradan qaldırılması şərtidir".

Söylü Ağzadə

Baş redaktor:
Bəhruz Quliyev

Ünvanımız:
Bakı şəhəri,
Üzeyir Hacıbəyli
küçəsi, 66.

Şəhadətnamə: № 022492
<http://www.ses-news.az>
<http://www.sesqazeti.az>
E-mail: ses@sia.az

"ƏLİNCƏ" AZƏRBAYCAN KEYRİYYƏ
CƏMIYYƏTİNİN ORQANI.

QƏZET 1991-Cİ İL
YANVARIN 11-DƏN ÇIXIR
Tel: 598-33-90
Faks: 493-11-62

Redaksiyanın mövqeyi
ilə müəllifin mövqeyi
üst-üstə düşməyə bilər.

Qəzet bazar və
bazar ertəsindən
başqa hər gün
nəşr olunur

Tiraj: 3200